

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

M.A. (Prakrit) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
History of Prakrit Language (230119101)

Day & Date: Friday, 10-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

12

- 1) प्राकृत भाषेत लिखित ---- सामग्री सर्वात प्राचीन मानली जाते.
 अ) शिलालेख   ब) अपभ्रंश ग्रंथ
 क) प्राकृत चरित्रग्रंथ   ड) नाटक
- 2) चीन व ---- प्रदेशात प्राप्त अशोकांच्या लेखांची भाषा निया प्राकृत आहे.
 अ) अफगाणिस्तान   ब) बलुचिस्तान
 क) तुर्कस्तान   ड) पाकिस्तान
- 3) ---- आगम ग्रंथांची भाषा शौरसेनी आहे.
 अ) श्वेतांबर   ब) तेरापंथी
 क) दिगंबर   ड) स्थानकवासी
- 4) सप्राट अशोकांनी ---- भाषेत राजांज्ञा कोरवली आहे.
 अ) कन्नड   ब) संस्कृत
 क) प्राकृत   ड) अपभ्रंश
- 5) ---- भाषा काश्मीर प्रदेशात बोलली जाते.
 अ) निया   ब) मागधी
 क) शौरसेनी   ड) पैशाची
- 6) प्राकृत भाषेत ---- वर्गीकरण तीन प्रकारे केले जाते.
 अ) स्वरांचे   ब) शब्दांचे
 क) व्यंजनांचे   ड) अनुनासिकाचे
- 7) शब्दात परिवर्तन होऊन जे शब्द प्राकृत भाषेत आले त्यास ---- शब्द म्हणतात.
 अ) देशी   ब) तत्सम
 क) विदेशी   ड) तद्भव
- 8) प्राकृत काव्ये ही विशेषता ---- प्राकृत मध्ये लिहिली.
 अ) पैशाची   ब) मागधी
 क) महाराष्ट्री   ड) अर्धमागधी
- 9) ---- ही भाषा नैसर्गिक व नियमाने लवचिक आहे.
 अ) प्राकृत   ब) इंग्रजी
 क) हिंदी   ड) गुजराती

- 10) भाषा विज्ञानाच्या दृष्टीने —— प्राकृत संस्कृतच्या जवळची आहे.
- अ) मागधी   ब) अर्धमागधी
  - क) शौरसेनी   ड) पैशाची
- 11) —— भाषा म्हणजे प्राकृत भाषेवर संस्कार करून निर्माण झालेली भाषा होय.
- अ) चिनी   ब) नेपाळी
  - क) इंग्रजी   ड) संस्कृत
- 12) बोलताना शब्दातील वर्णाची जागा बदलली जाते. त्यास —— म्हणतात.
- अ) वर्ण विपर्यय   ब) साहो
  - क) समास   ड) संधी

- प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)** 12
- अ) अश्वघोषांच्या नाटकातील प्राकृत चे संक्षिप्त वर्णन करा.
  - ब) शिलालेखी प्राकृत
  - क) महाराष्ट्री प्राकृत
  - ड) नाटक साहित्यातील प्राकृत
  - इ) निया प्राकृत
  - ई) तत्सम शब्द
- प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)** 12
- अ) अर्धमागधी आगमा ची माहिती द्या.
  - ब) अपभ्रंश प्राकृत ची माहिती व वैशिष्ट्ये लिहा.
  - क) मध्ययुगीन भारतीय आर्य भाषाकाळ यासंबंधी माहिती लिहा.
  - ड) प्रथमयुगीन प्राकृतातील आर्ष प्राकृतासंबंधी माहिती द्या.
- प्र.4** अ) प्राकृत भाषेच्या प्रारंभापासून ते आधुनिक काळापर्यंतच्या विकासाची माहिती द्या. 12
किंवा
 ब) प्राकृत भाषेचा विकास व शौरसेनी आगामांची माहिती द्या.
- प्र.5** प्राकृत भाषेच्या विकासाचे टप्पे यांची चर्चा करा. 12

Seat No.	
---------------------	--

Set	P
------------	----------

M.A. (Prakrit) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Ardhamagdhi Aagam (230119102)

Day & Date: Monday, 13-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवङ्गून वाक्य पुन्हा लिहा.

12

- 1) हिंसेपासून निवृत्ती हीच —— आहे.
 अ) कर्मबन्ध   ब) अहिंसा
 क) व्रत   ड) स्वाध्याय
- 2) सामान्य जनांसाठी भ. महावीरांनी —— भाषेत उपदेश दिला.
 अ) संस्कृत   ब) पाली
 क) प्राकृत   ड) नागरी
- 3) तीर्थकर सर्वज्ञ यांची वाणी ज्या ग्रंथामध्ये आहे त्यास —— म्हणतात.
 अ) पिटक   ब) ग्रंथ
 क) महाग्रंथ   ड) आगम
- 4) अंतिम श्रुतकेवली —— हे होत.
 अ) कुंदकुंद   ब) भद्रबाहु
 क) सुबाहु   ड) गुणधर
- 5) आचारांगानुसार अहिंसक जीवनाचा आधार —— जीवन होय.
 अ) संयमी   ब) असंयमी
 क) सुखी   ड) स्वैराचारी
- 6) सप्राट खारवेल यांच्या काळात —— वाचना झाली.
 अ) प्रथम   ब) द्वितीय
 क) तृतीय   ड) चतुर्थ
- 7) लोकविचय अध्ययनात संसाराचे मूल —— हयाला म्हटले आहे.
 अ) अंतरंगात राहाणे   ब) परामध्ये राहाणे
 क) अति आसवित   ड) उपदेश
- 8) हिंसेचे स्वरूप व साधनांचे ज्ञान प्राप्त करून घेऊन त्याचा त्याग करणे हयास
 —— असे म्हणतात.
 अ) शस्त्रपरिज्ञा   ब) लोकविचय
 क) आचारांग   ड) सूत्रकृतांग
- 9) —— प्राप्ती हे जैनांचे अंतिम व महत्त्वाचे ध्येय होय.
 अ) सुखाची   ब) वीतराग दशेची
 क) दुःखाची   ड) रागद्वेषाची

- 10) श्रुतज्ञानाचे दोन भेद —— आहेत.
अ) ज्ञान, दर्शन   ब) ग्रंथ व साहित्य
क) अंग, अंगबाहय   ड) साहित्य व वाङ्मय
- 11) गणधरांद्वारे सूत्ररूपात गुंथिलेल्या आप्त उपदेशास —— आगम म्हटले आहे.
अ) आचारांग   ब) स्थानांग
क) अंगबाहय   ड) अंग
- 12) मगध व शूरसेनाच्या अर्धभागात बोलली जात असलेल्या संमिश्र भाषेस —— म्हटले जाते.
अ) पैशाची   ब) अर्धमागधी
क) नागरी   ड) महाराष्ट्री

- प्र.2 टिपा लिहा. (कोणतेही चार)** 12
- अ) उपांग
ब) सूत्रकृतांग
क) अंगप्रविष्ठ—अंगबाहय
ड) निशीथ
इ) चूर्णी
ई) आचारांगची नांवे
- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)** 12
- अ) अर्धमागधी आगम निर्मित वाचनांची माहिती घ्या.
ब) नियुक्ति
क) आवश्यक सूत्र
ड) छेदसूत्र
- प्र.4 सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)** 12
- अ) मुनिजीवनाचे प्रायश्चित्ताचे महत्त्व छेदसूत्राद्वारे स्पष्ट करा.
किंवा
ब) शस्त्रपरिज्ञा द्वारे स्थावरकायिक जीवांचे पालन संबंधी चर्चा करा.
- प्र.5 संसाराचे मूळ आसक्ति हे लोकविचय अध्ययनातून स्पष्ट करा.** 12

Seat No.	
---------------------	--

Set	P
------------	----------

M.A. (Prakrit) (Semester - I) (NEP New) (CBCS) Examination: March/April-2024

Nemichandra aani Dravyasangraha (230119103)

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

12

- 1) द्रव्यसंग्रह ग्रंथामध्ये —— द्रव्यांचे वर्णन आहे.
- अ) 4   ब) 5
क) 6   ड) 7
- 2) बांधल्या गेलेल्या कर्माचा अंशतः नाश होणे यांस “ —— ” असे म्हणतात.
- अ) आस्त्रव   ब) बंध
क) निर्जरा   ड) मोक्ष
- 3) भूरव, तहान इत्यादि वेदना झाले नंतर सुध्दा शांत भावांनी वेदना सहन करणे यास —— म्हणतात.
- अ) परिषहजय   ब) प्रमाद
क) व्रत   ड) शुध्दावस्था
- 4) शुभ क्रियेत अनुत्साह किंवा स्वरूपातील असावधानीस —— असे म्हणतात.
- अ) योग   ब) प्रमाद
क) कषाय   ड) व्रत
- 5) स्वाध्याय तपाचे प्रकार वाचना, पृच्छना, —— आम्नाय, धर्मोपदेश हे 5 प्रकार आहेत.
- अ) गुणस्थान   ब) मार्गणा
क) अनुप्रेक्षा   ड) ज्ञान
- 6) जीव, पुद्गल, धर्म, अधर्म, आकाश ही 5 द्रव्ये —— आहेत.
- अ) अमूर्तिक   ब) मूर्तिक
क) अस्तिकाय   ड) ज्ञेय
- 7) जे इंद्रियग्राहय नाहीत, जे कुणास रोकत नाहीत किंवा रोकलेही जात नाहीत ते —— होत. जसे द्वयणुकादि स्कंध.
- अ) सूक्ष्म   ब) स्थूल
क) संस्थान   ड) तम
- 8) शिरविरहित कमरेवर हात ठेवून उभा असलेल्या लोकाकाशाचे तीन भाग आहेत.
- 1) उर्ध्वलोक 2) —— 3) अधोलोक.
- अ) धनोदधि   ब) धनवात
क) तनुवात   ड) मध्यलोक

- 9) लोकाकाशाच्या प्रत्येक प्रदेशावर रत्नराशीप्रमाणे एक एक —— पृथक स्थित आहे.
 अ) कालाणू   ब) पुद्गल
 क) शब्द   ड) काय
- 10) एक पुद्गल परमाणु जितकी जागा व्यापतो त्यास —— म्हणतात.
 अ) भाग   ब) प्रदेश
 क) अनंत   ड) असंख्यात
- 11) मगणगुणठाणे हिं य चउदसहिं हवंति तह —— ।
 विण्णेया —— सबे सुधा हु सुध्दणया ॥
 अ) सुध्दणया—सिध्दा   ब) णेया—त्रसा
 क) असुध्दणया—संसारी   ड) पज्जता—सहयारी
- 12) संति जदो तेणेदे अत्थीति भणंति —— जम्हा ।
 काया इव बहुदेसा तम्हा काया य —— य ॥
 अ) जिणवरा—अस्थिकाया   ब) ववहारा—सुध्दणया
 क) ठाणसहयारा—छाया   ड) उवयारा—असुध्दणया

प्र.2 भाषांतर करा. (कोणतेही चार) 12

- अ) अद्व चदु णाणदंसण सामणं जीवलक्खणं भणियं ।
 ववहारा सुध्दणया सुधं पुण दंसणं णाणं ॥
- ब) जावदियं आयासं अविभागीपुग्गलाणुउद्वृद्धं ।
 तं खु पदेसं जाणे सव्वाणुद्वाणदाणरिहं ॥
- क) अणुगुरुदेहपमाणो उवसंहारप्पसप्पदो चेदा ।
 असमुहरो ववहारा णिच्चयणयदो असंखदेसो वा ॥
- ड) दंसणपुवं णाणं छदुमत्थाणं ण दुणिं उवओगा ।
 जुगवं जम्हा केवलिणाहे जुगवं तु ते दोवि ॥
- इ) रयणत्तयं ण वद्वृइ अप्पाणं मुयदु अणणदवियम्मि ।
 तम्हा तत्त्वियमइओ होदि हु मोक्खस्स कारणं आदा ॥
- ई) दव्वसंगगहनिणं मुणिणाहा दोससंचयचुदा सुदपुण्णा ।
 सोधयंनु तणुसुत्तधरेण णेमिचंद मुणिणा भणियं जं ॥

प्र.3 टीपा लिहा. (कोणतेही दोन) 12

- अ) निर्जरा
 ब) योक्षतत्त्व
 क) मंगलाचरण म्हणजे काय? त्याची कारणे सांगा??
 ड) आकाशद्रव्याचे विवेचन करा.

- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न लिहा . (कोणतेही एक)** 12
अ) सिध्दांचे आठगुण— त्यांचे फळ मोक्षप्राप्ती वर्णन करा.
किंवा
ब) दर्शनोपयोग, ज्ञानोपयोग याचे वर्णन करा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न सांगा.** 12
निश्चय ध्यानांचे स्वरूप सांगून परमध्यान साध्य करण्यासाठी काय करावे?

Seat No.	
-----------------	--

Set P

M.A. (Prakrit) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024

Prakrit Language & Literature: Research Methodology (230119105)

Day & Date: Friday, 17-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

12

- 1) प्राचीन शौरसेनी ग्रंथावर बोध होण्यासाठी उत्तरकालीन आचार्यांनी —— भाषेत टीका ग्रंथ लिहिले.
 अ) महाराष्ट्री प्राकृत   ब) मागधी
 क) संस्कृत   ड) पैशाची
- 2) विविध संस्कृत नाटकामध्ये सामान्य पात्रे —— भाषा बोलतात.
 अ) रोमन   ब) पारशी
 क) प्राकृत   ड) सिंहली
- 3) एखाद्या घटनेचे स्वरूप व त्याच्या मुळाशी असणारी कारणे व घटनेचे परिणाम इत्यादि बाबींचे वस्तुनिष्ठ पद्धतीने अध्ययन करणे म्हणजे —— होय.
 अ) अन्वेषणात्मक पद्धति   ब) वर्णनात्मक पद्धति
 क) प्रयोगात्मक पद्धति   ड) निदानात्मक पद्धति
- 4) प्राकृत शिलालेखांच्या अध्ययनाने प्राचीन भारताच्या —— वर्षाच्या इतिहासावर प्रकाश पडतो.
 अ) सन 9 व्या शतकापासूनच्या 1100
 ब) सन पूर्व 5 व्या शतकापासूनच्या 2500
 क) सन 15 व्या शतकापासूनच्या 500
 ड) इ. सन 18 व्या शतकापासूनच्या 200
- 5) ज्या आराखडयामध्ये उद्दिष्टे, सत्यता, विश्वसनियता आणि सामान्यीकरण असते व कमीत—कमी अनुभवजन्य चूका व पूर्वग्रह दूषित दृष्टिकोण असतो तो —— असतो.
 अ) सर्वोत्तम आराखडा   ब) मसुदा
 क) नियमावली   ड) सूचना
- 6) सर्वोत्तम आराखडयामध्ये पुढील बाबींचा अंतर्भाव असतो.
 अ) उद्दिष्टे, सत्यता, विश्वसनियता आणि सामान्यीकरण
 ब) संकल्पना, सिद्धांत, निष्कर्ष, संशोधन पद्धति व चिकित्सा
 क) दृष्टिची, विकारांचे पैलुची अथवा सामान्य विशेष क्षेत्राची
 ड) पुस्तकांची, संदर्भाची, संकल्पनेची व मतांची

- 7) 'Hypothesis' यास मराठीत —— असे म्हटले जाते.
 अ) तथ्य संकलन   ब) मुलाखत
 क) गृहीतकृत्ये   ड) विश्वसनियता
- 8) श्रमण परंपरेच्या साहित्याचे अध्ययनन करावयाचे असेल तर —— भाषेचे अध्ययन करावे लागेल.
 अ) फारसी व उर्दू   ब) पाली व प्राकृत
 क) हिंदी व मराठी   ड) पश्तू और हिब्रू
- 9) संशोधन कार्याच्या सुरवातीस संशोधनकर्त्यास अध्ययनासाठी एखाद्या विषयाच्या समस्येची निवड केली जाते त्यास —— असे म्हणतात.
 अ) निष्कर्ष   ब) उपाय योजना
 क) संदर्भ   ड) संशोधन समस्या
- 10) प्राथमिक व दुय्यम माहिती ही —— याचा भाग आहे.
 अ) तथ्य संकलन   ब) मुलाखत
 क) गृहीतकृत्ये   ड) विश्वसनियता
- 11) तथ्यांचे —— प्रकार आहेत.
 अ) प्राथमिक व दुय्यम तथ्य   ब) अयोग्य व अंदाजीय तथ्य
 क) अविश्वसनीय व अहवाल तथ्य   ड) शिलालेखीय व दुर्मिळ तथ्य
- 12) संशोधन आराखडयाचे फायदे पुढीलपैकी होत.
 अ) अचूक निष्कर्ष, तथ्य संकलन, आदर्श रूपरेषा व श्रम—पैशाची बचत, तथ्य विश्लेषण
 ब) दिशाभूल व वैचारिक चिंतनास प्रतिबंध व संशोधन पद्धति व तंत्रज्ञान
 क) सामाजिक क्रांति व विचार यांचे प्रतिबिंब व नविन संशोधन
 ड) संशोधनाचे अंतिम टोक व अत्युच्च विचार व ज्ञानप्रसार

प्र.2	टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)	12
अ)	तथ्य संकलन	
ब)	संशोधनाचे स्वरूप	
क)	संशोधन समस्या	
ड)	अहवालातील महत्त्वाचे मुद्दे	
इ)	दुय्यम तथ्ये	
प्र.3	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)	12
अ)	प्रतिदर्श (नमुना) निवड पद्धतीचे प्रकार स्पष्ट करा.	
ब)	माहितीचे स्वरूप, संकलन व त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.	
क)	संशोधनाची व्यावहारिक उपयोगिता स्पष्ट करा.	
ड)	संशोधन समस्या व समस्या सूत्रण म्हणजे काय?	
प्र.4	आदर्श गृहीतकृत्याचे गुण व परीक्षण पायऱ्या आकृतीबंध स्वरूपात स्पष्ट करा. अथवा प्रतिदर्श (नमुना) निवड व त्याच्या पद्धतीचे प्रकाराचे वर्णन करा.	12
प्र.5	तथ्य संकलन व त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.	12

Seat No.	
---------------------	--

Set	P
------------	----------

M.A. (Prakrit) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024

Prakrit Language & Literature: Research Methodology (230119105)

Day & Date: Friday, 17-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के अंक दर्शाते हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दीए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनिए। 12

- 1) प्राचीन शौरसेनी ग्रंथ को समझने के लिए बाद के आचार्योंने टीका ग्रंथ ----- भाषा में लिखे।
 अ) महाराष्ट्री प्राकृत   ब) मागधी
 क) संस्कृत   ड) पैशाची
- 2) विभिन्न संस्कृत नाटकों के सामान्य पात्र ----- भाषा बोलते हैं।
 अ) रोमन   ब) पारसी
 क) प्राकृत   ड) सिंहली
- 3) किसी घटना की प्रकृति और उसके मूल कारणों और घटना के प्रभाव आदि का वस्तुनिष्ठ तरीके से अध्ययन करने का अर्थ है -----।
 अ) अन्वेषणात्मक पद्धति   ब) वर्णनात्मक पद्धति
 क) प्रायोगिक पद्धति   ड) नैदानिक पद्धति
- 4) प्राकृत अभिलेखों के अध्ययन से प्राचीन भारत के ----- वर्षों के इतिहास पर प्रकाश पड़ता है।
 अ) 9 वीं शताब्दी ईसा पूर्व से 1100   ब) 5 वीं शताब्दी ईसा पूर्व से 2500
 क) 500 15 वीं सदी से   ड) 18 वीं शताब्दी से 200
- 5) एक परिकल्पना जिसमें उद्देश्य, वैधता, विश्वसनीयता और सामान्यता है और जिसमें न्यूनतम अनुभवजन्य त्रुटि और पूर्वाग्रह है, एक ----- है।
 अ) अच्छी परिकल्पना   ब) ड्राफ्ट
 क) मैनुअल   ड) सुझाव
- 6) सर्वोत्तम योजना में निम्नलिखित शामिल हैं -----.
 अ) उद्देश्य, प्रामाणिकता, विश्वसनीयता और सामान्यता
 ब) अवधारणाओं, सिद्धांतों, निष्कर्षों, अनुसंधान विधियों और उपचारों
 क) दृष्टि, दृष्टि विकार या सामान्य विशेष क्षेत्र
 ड) किताबें, संदर्भ, आदि
- 7) 'परिकल्पना' को मराठी में ----- कहते हैं।
 अ) तथ्य संग्रह   ब) साक्षात्कार
 क) गृहीतकृत्ये   ड) विश्वसनीयता

- 8) यदि श्रमण परंपरा के साहित्य का अध्ययन करना हो तो —— भाषा का अध्ययन करना होगा।
 अ) फारसी और उर्दू ब) पाली और प्राकृत
 क) हिंदी और मराठी ड) पश्तो और हिन्दू
- 9) शोध कार्य के प्रारंभ में शोधकर्ता अध्ययन के लिए एक विषयगत समस्या का चयन करता है जिसे —— कहते हैं।
 अ) निष्कर्ष ब) समाधान योजना
 क) संदर्भ ड) अनुसंधान समस्या
- 10) प्राथमिक और द्वितीयक तथ्य —— कार्य का भाग है।
 अ) तथ्य संग्रह ब) साक्षात्कार
 क) परिकल्पना ड) विश्वसनीयता
- 11) —— प्रकार के तथ्य होते हैं।
 अ) प्राथमिक और द्वितीयक तथ्य
 ब) अनुचित और अनुमानित तथ्य
 क) अविश्वसनीय और रिपोर्ट किए गए तथ्य
 ड) उत्कीर्ण और दुर्लभ तथ्य
- 12) अनुसंधान डिजाइन के लाभों में शामिल हैं:
 अ) सटीक निष्कर्ष, तथ्यों का संग्रह, आदर्श रूपरेखा एवं श्रम—धन की बचत, तथ्यों का विश्लेषण
 ब) गुमराह और वैचारिक सोच एवं अनुसंधान पद्धति और प्रौद्योगिकी का निषेध
 क) सामाजिक क्रांति, विचार पर प्रतिबिंब और नए शोध
 ड) अनुसंधान, महत्वपूर्ण सोच और ज्ञान के प्रसार का अंतिम लक्ष्य

- प्र.2 टिप्पणियाँ लिखिए। (किन्हीं चार)** 12
- अ) प्रदत्त संकलना
 ब) अनुसंधान का स्वरूप
 क) अनुसंधान समस्या
 ड) प्रतिवेदन के आवश्यक / महत्वपूर्ण बिंदु
 इ) दुर्योग प्रदत्त
- प्र.3 संक्षेप में उत्तर लिखिए। (किन्हीं दो)** 12
- अ) नमुना चयन विधि के प्रकार स्पष्ट कीजिए।
 ब) प्रदत्तों के स्वरूप, संकलन एवं उसके भेद स्पष्ट कीजिए।
 क) अनुसंधान की व्यावहारिक उपयोगिता स्पष्ट कीजिए।
 ड) अनुसंधान समस्या एवं समस्या चयन स्पष्ट कीजिए।
- प्र.4 आदर्श परिकल्पना के गुणों और उसके परीक्षण चरणों को रेखाचित्र के रूप में समझाइए।** 12

अथवा

प्रतिदर्श चयन के प्रकार एवं उसकी विधियों का वर्णन कीजिए।

- प्र.5 डेटा संग्रह और उसके प्रकारों को समझाइए।** 12

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

M.A. (Prakrit) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Prakrit Inscriptions (230119106)

Day & Date: Monday, 20-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.**12**

- 1) सम्राट खारवेलाच्या पत्नीचे नाव —— होते.

अ) यमुना	ब) सिंधू
क) वेण्णा	ड) गंगा
- 2) जर व्यक्ती —— असेल परंतु भावशुद्धी, संयम व वैचारिक शुद्धता नसेल तर नीच जाणावा.

अ) मूर्ख	ब) ज्ञानी
क) दानी	ड) शहाणा
- 3) सम्राट खारवेल यांच्या शिलालेखास —— शिलालेख असे म्हटले जाते.

अ) गिरनार	ब) नाणेघाट
क) बडली	ड) हाथीगुम्फा
- 4) कक्कुक प्रस्तरलेखाच्या शिलालेखाची प्राकृत भाषा —— मिश्रित आहे.

अ) हिंदी	ब) मारवाडी
क) संस्कृत	ड) पैशाची
- 5) देवानंपियो पियदसि राजा —— वर्साभिसितो संतो आयाय संबोधिं.

अ) अट्ठ	ब) चढु
क) दस	ड) पंच
- 6) खेमराजा स वढराज स भिखुराजा धर्मराजा या वाक्याचा प्रयोग —— शिलालेखात आला आहे.

अ) हाथीगुंफा	ब) घटियाल
क) गिरनार	ड) बडली
- 7) सम्राट अशोकाच्या भेरीघोषाने —— चा प्रकार झाला आहे.

अ) राज्याचा	ब) वंशाचा
क) युद्धाचा	ड) धर्माचा
- 8) सम्राट अशोकांच्या शिलालेखानुसार मंत्री, राजुक, प्रादेसिकांनी धर्म शिकवणीसाठी —— दोरे काढावेत.

अ) दर पाच वर्षांनी	ब) दर सात वर्षांनी
क) दर बारा वर्षांनी	ड) दर नऊ वर्षांनी

- 9)** सम्राट खारवेल यांचा हाथीगुंफा शिलालेख —— लिपीमध्ये आहे.
- अ) शारदा
  - ब) ब्राह्मी
  - क) खरोष्ठी
  - ड) देवनागरी
- 10)** सम्राट खारवेलाने आपल्या राजघराण्याच्या निवासासाठी —— नावाचा प्रसाद बांधविला.
- अ) राजगड
  - ब) राजवंश
  - क) महाविजय
  - ड) राजगृह
- 11)** भारतवर्षासाठी भरधवस हा शब्द —— शिलालेखात उल्लेखित केला आहे.
- अ) हाथीगुंफा
  - ब) गिरनार
  - क) मथुरा
  - ड) मानसेहरा
- 12)** प्राकृत भाषेच्या विकासात शिलालेखी प्राकृत —— युगीन प्राकृत मानली जाते.
- अ) आधुनिक
  - ब) प्रथम
  - क) तृतीय
  - ड) मध्य

- प्र.2 थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही चार)** 12
- अ) घटयाल शिला लेखाची माहिती द्या.
  - ब) देवानांपिय शब्द.
  - क) हाथीगुंफा प्रस्तर लेखाची माहिती द्या.
  - ड) सम्राट खारवेल यांचे जीवनदर्शन
  - इ) कक्कुक यांचे जीवनदर्शनाची माहिती द्या.
  - ई) सम्राट अशोक यांच्या धर्मलिपि संबंधी लिहा.
- प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)** 12
- अ) ब्राह्मी लिपीच्या स्वरूप सम्राट अशोकांच्या शिलालेखावरून स्पष्ट करा.
  - ब) सम्राट अशोक यांच्या शिलालेखाचे ऐतिहासिक महत्त्व सांगा.
  - क) प्रशासकीय दृष्टीकोनातून सम्राट अशोकांच्या शिलालेखाचे महत्त्व सांगा.
  - ड) सम्राट अशोक यांच्या शिलालेखातील भाषिक व सामाजिक महत्त्व सांगा.
- प्र.4 सविस्तर उत्तरे द्या. (कोणताही एक)** 12
- सम्राट अशोक आणि खारवेल यांच्या कार्याचा आढावा द्या.
- अथवा**
- सम्राट अशोक यांचा जीवन परिचय व परकीय राजा विषयी माहिती द्या.
- प्र.5 सविस्तर उत्तर द्या.** 12
- सम्राट खारवेल यांच्या शिलालेखाचे महत्त्व विविध मुद्याद्वारे लिहा.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

M.A. (Prakrit) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024

Introduction to Prakrit Grammar (230119104)

Day & Date: Wednesday, 22-05-2024

Max. Marks: 30

Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

6

- 1) प्राचीन, मध्य व आधुनिक आर्यभाषामध्ये देशी शब्द —— मध्ये प्रवेश केले आहेत.

अ) तत्सम रूपा	ब) व्याकरणी परिवर्तनाने
क) मूलरूपात	ड) विभिन्न रूपा
- 2) ग्रीष्म आदी शब्दांमधील ग्रीष्म, पक्ष, विस्मय, ब्राह्मण याचे रूप —— बनते.

अ) प्र	ब) फफ
क) घ्य	ड) म्ह
- 3) पदाच्या मध्ये व संयुक्त ख, घ, थ, ध, भ याचे —— या रूपात परिवर्तन होते.

अ) स	ब) ह
क) म	ड) व
- 4) 'अर्धमागधी प्राकृता' मध्ये आदी 'ण' च्या स्थानी सर्वत्र या —— चा वापर होतो.

अ) 'ण'	ब) न
क) म	ड) मं
- 5) प्राकृतमध्ये भिन्नवर्गीय वर्णाचे —— वर्ण होत नाही.

अ) संयुक्त	ब) अनुस्वार
क) विसर्ग	ड) उच्चारण
- 6) प्राकृतमधील काही शब्दांमध्ये पंचम अनुनासिक वर्ण असेल तर यास —— भाषेचा प्रभाव मानला जातो.

अ) कन्नड	ब) तोखारी
क) मराठी	ड) संस्कृत

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

6

- अ) वर्णमाला व उच्चारण प्राकृत वर्णमाला स्पष्ट करा.
- ब) अनुनासिक आणि अनुस्वार
- क) विसर्ग
- ड) व्यंजन परिवर्तन संक्षिप्त परिचय द्या.

प्र.3	'गिरि': विभक्ती प्रत्यय.	6
प्र.4	अ) ध्वनि परिवर्तन: संक्षिप्त परिचय स्वर परिवर्तन. किंवा	12
ब)	संयुक्त वर्ण व त्याच्या प्राकृत नियमावली बाबत विशेष माहिती थोडक्यात द्या.	

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

M.A. (Prakrit) (Semester - I) Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
प्राकृत शिलालेख (MA16104)

Day & Date: Friday, 17-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.**16**

- 1) देवानंपिय ही पदवी सम्राट —— यांचे विशेषण आहे.

अ) चंद्रगुप्त	ब) कनिष्ठ
क) अशोक	ड) बिंदुसार
- 2) सम्राट खारवेल यांचा हाथीगुंफा शिलालेख —— लिपीमध्ये आहे.

अ) शारदा	ब) ब्राह्मी
क) खरोष्ठी	ड) देवनागरी
- 3) सम्राट अशोकांच्या शिलालेखाची भाषा —— आहे.

अ) संस्कृत	ब) हिंदी
क) प्राकृत	ड) अपभ्रंश
- 4) प्रारंभिक प्राकृत अभिलेखांची लिपी —— ही होती.

अ) देवनागरी	ब) संस्कृत
क) ब्राह्मी	ड) अपभ्रंश
- 5) अरहंताणं चा उल्लेख —— शिलालेखात आला आहे.

अ) अशोक	ब) कनिष्ठ
क) कुकुडु	ड) खारवेल
- 6) सम्राट अशोकाने दोन प्रकारचे —— उपलब्ध करून दिल्या.

अ) धर्मशाळा	ब) चिकित्सा
क) विहिरी	ड) ग्रंथालय
- 7) खेमराजा स वढराज स भिखुराजा धर्मराजा या वाक्याचा प्रयोग —— शिलालेखात आला आहे.

अ) हाथीगुंफा	ब) घटियाल
क) गिरनार	ड) बडली
- 8) हाथीगुंफा शिलालेखाचा —— ओळीमध्ये सम्राट खारवेलाच्या युवराज अवस्थेचे वर्णन आले आहे.

अ) पाचव्या	ब) दुसऱ्या
क) पहिल्या	ड) तिसऱ्या

- 9) नमो सव सिधानं प्रयोग —— शिलालेखात आला आहे.
 अ) टोपडा   ब) गिरनार
 क) हाथीगुंफा   ड) कालसी
- 10) खारवेल यांचा हाथीगुंफा शिलालेख हा गुजरात किंवा महाराष्ट्रातील जैन साधुनी
 रचला असावा असा —— यांचा तर्क आहे.
 अ) बहसतिमित्र   ब) अँटिओक्स
 क) कनिंगहॅम   ड) जयस्वाल
- 11) कर्तव्यमते हि मे सर्वलोकहितं —— हि
 कंमतरं सर्वलोकहितप्पा
 अ) नास्ति   ब) आस्ति—आस्ति
 क) आस्ति   ड) नास्ति—आस्ति
- 12) कक्कुक प्रस्तरलेखाच्या शिलालेखाची प्राकृत भाषा —— मिश्रित आहे.
 अ) हिंदी   ब) मारवाडी
 क) संस्कृत   ड) पैशाची
- 13) कलिंगाधिपती हे दुसरे नाव —— यांचे आहे.
 अ) समुद्रविजय   ब) खारवेल
 क) अशोक   ड) बिंदुसार
- 14) सम्राट अशोकांच्या शिलालेखानुसार मंत्री, राजुक, प्रादेसिकांनी धर्म शिकवणीसाठी
 —— दोरे काढावेत.
 अ) दर पाच वर्षांनी   ब) दर सात वर्षांनी
 क) दर बारा वर्षांनी   ड) दर नऊ वर्षांनी
- 15) प्राकृत शिलालेखासाठी —— हे स्थळ प्रसिद्ध आहे.
 अ) सोनागिरी   ब) उदयगिरी खंडगिरी
 क) गोमटगिरी   ड) कुंथलगिरी
- 16) सम्राट अशोकाच्या भेरीधोषाने —— चा प्रचार झाला आहे.
 अ) राज्याचा   ब) वंशाचा
 क) युद्धाचा   ड) धर्माचा

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही चार)

16

- अ) हाथीगुंफा प्रस्तरलेखाची माहिती द्या.
 ब) सम्राट खारवेल यांचे जीवनदर्शन यासंबंधी माहिती द्या.
 क) सम्राट अशोक यांच्या शिलालेखात उल्लेखित भाषिक व सामाजिक महत्व सांगा.
 ड) देवानां प्रिय शब्द
 इ) सम्राट खारवेल यांची शिलालेखात उल्लेखित लोकोपयोगी कामांचे वर्णन करा.
 ई) सम्राट अशोकांच्या शिलालेखातील धार्मिक व आर्थिक दृष्टिकोन सांगा.

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

- अ) गिरनार शिलालेखातील अशोकाचा समता विषयक दृष्टिकोन लिहा.
- ब) ब्राह्मी लिपीचे स्वरूप सम्राट अशोकाचा शिलालेखांवरून लिहा.
- क) सम्राट अशोकांच्या धर्मलिपी संबंधी माहिती द्या.
- ड) सम्राट अशोकांच्या शिलालेखाचे प्रशासकीय दृष्टिकोनातून महत्व विशद करा.

प्र.४ सविस्तर उत्तरे द्या. (कोणतेही एक)

सम्राट अशोकांच्या गिरनार शिलालेखाविषयी सविस्तर माहिती द्या.

अथवा

सम्राट खारवेल यांचा कारभार व त्यांच्या विकास कामाची माहिती लिहा.

प्र.५ सम्राट खारवेल यांच्या शिलालेखाचे महत्व विविध मुद्याद्वारे लिहा.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

M.A. (Prakrit) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
प्राकृत कथा साहित्य आणि वासुदेवहिण्डी (MA16108)

Day & Date: Monday, 20-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **16**

- 1) समराइच्चकहा याची रचना —— केली.
 अ) हेमचंद्र   ब) हरीभद्र
 क) गुणचंद्र   ड) चंद्र
- 2) व्यंगात्मक व अन्योपदेशिक शैलीद्वारे हरीभद्रसुरि यांनी —— रचना केली.
 अ) समराइच्चकहा   ब) धूर्ताख्यान
 क) अनेकांतजयपताका   ड) योगबिंदू
- 3) 'सिरीसिरीवालकहा' इस रचनेचा उद्देश —— सांगणे हा आहे.
 अ) सिद्धचक्रपूजा महाम्त्य   ब) निर्वाण
 क) स्वाध्याय   ड) आराधना
- 4) 'रयणसेहरनिवकहा' याची रचना —— यांनी केली.
 अ) जिनहर्षसुरी   ब) धनपाल
 क) हरीभद्र   ड) हेमचंद्र
- 5) आचार्य हरीभद्रसुरी यांनी दशवैकालीक सुत्रामध्ये —— कथांची रचना केली आहे.
 अ) 15   ब) 25
 क) 30   ड) 48
- 6) 'उपदेशपद' रचनेत हरीतभद्रसुरींनी —— कथा रचिल्या आहेत.
 अ) 48   ब) 52
 क) 60   ड) 70
- 7) 'निर्वाणलीलावतीकहा' ही रचना —— केली.
 अ) हरिभद्रसूरी   ब) हेमचंद्र
 क) जिनेश्वरसुरि   ड) धनेश्वरसुरी
- 8) जिनेश्वरसुरिंची साररूप —— कथा संस्कृत भाषेत उपलब्ध आहे.
 अ) समराइच्चकहा   ब) धूर्ताख्यान
 क) निर्वाण लीलावई   ड) कथाकोशप्रकरण
- 9) बाहुबलीस ऋषभदेवांनी —— ज्ञान दिले.
 अ) लिपिज्ञान   ब) लक्षणशास्त्र
 क) अंकज्ञान   ड) रूपकशास्त्र

- 10) 'णाणपंचमीकहा' या रचनेचा उद्देश —— आहे.
 अ) प्रसिद्धी   ब) श्रुतपंचमी व्रतमहात्म्य
 क) धनलाभ   ड) चिंतन
- 11) देवभद्रसूरि अपरनाम गुणचंद्र यांनी 'कहारयणकोस' याची रचना —— केली.
 अ) सुरत   ब) सोपारा
 क) भरुच   ड) चित्तोडगड
- 12) 'जिनेश्वरसुरि' यांनी —— रचना केल्या.
 अ) 3   ब) 5
 क) 7   ड) 9
- 13) 'संवेगरंगशाला' या कथा साहित्याची रचना —— केली.
 अ) जिनचंद्र   ब) गुणचंद्र
 क) धनपाल   ड) वस्तूपाल
- 14) 'संवेगरंगशाला या रचनेत —— भावनेचे निरूपण आहे.
 अ) वात्सल्य   ब) संवेग
 क) शील   ड) धर्म
- 15) 'नाणपंचमीकहा' याची रचना —— केली.
 अ) महेश्वरसुरी   ब) धनेश्वरसुरी
 क) जिनेश्वरसुरि   ड) धनचंद्र
- 16) 'जिनदत्तसूरी' यांच्या —— या रचनेत 'जिनेश्वरसुरि' यांचा उल्लेख आहे.
 अ) सूयपरंपरा   ब) सुगुरुपारतंत्र्यस्तव
 क) द्वयाश्रयकाव्य   ड) गच्छायार

- प्र.2 टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)** 16
- अ) 'आचार्य वीरसेन' यांच्याद्वारे प्रतिपादित धर्मकथेचे प्रकार
 ब) कथेची स्थापत्य आधारित प्रकार
 क) धुर्ताख्यान
 ड) आचार्य हरिभद्रसूरी
 इ) कुमारपाल प्रतिबोध
 ई) 'कथाकोशप्रकरण'
- प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)** 16
- अ) 'नीलजसा लंभक' याबाबत थोडक्यात स्पष्ट करा.
 ब) वसुदेवहिंडी रचनेत आलेल्या कुलकर परंपरेचे थोडक्यात वर्णन करा.
 क) प्राकृत कथा साहित्याचा विकास स्पष्ट करा.
 ड) 'वसुदेवहिंडी' या कथा साहित्याचा परचिय दया.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

प्राकृत कथा साहित्याचा विकास स्पष्ट करा.

अथवा

प्राकृत कथेचे विविध आचार्याद्वारे केले गेलेले प्रकार व त्याचा आधार याविषयी विस्तृत चर्चा करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

आचार्य हरिभद्रसूरी यांचे जीवन व साहित्य या विषयी चर्चा करा.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

M.A. (Prakrit) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: March/April-2024
प्राकृत कथा साहित्य आणि वासुदेवहिण्डी (MA16108)

Day & Date: Monday, 20-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
 2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1 उचित पर्याय चुनिए।**16**

- 1) समराइचकहा की रचना —— ने की थी।

अ) हेमचंद्र	ब) हरीभद्र
क) गुणचंद्र	ड) चंद्र
- 2) हरिभद्रसूरि ने —— की रचना व्यंग्यात्मक और अलंकारिक शैली में की है।

अ) समराइचकहा	ब) धूर्ताख्यान
क) अनेकांतजयपताका	ड) योगबिंदू
- 3) 'सिरीसिरीवालकहा' इस रचना का उद्देश —— यह बतलाना है।

अ) सिद्धचक्रपूजा महाम्त्य	ब) निर्वाण
क) स्वाध्याय	ड) आराधना
- 4) 'रयणसेहरनिवकहा' की रचना —— इन्होने की।

अ) जिनहर्षसुरी	ब) धनपाल
क) हरीभद्र	ड) हेमचंद्र
- 5) आचार्य हरिभद्रसूरि ने दशवैकालीक सूत्र में —— कथाओं की रचना की है।

अ) 15	ब) 25
क) 30	ड) 48
- 6) 'उपदेशपद' नामक रचना में हरिभद्रसूरि ने —— कथाओं की रचना की है।

अ) 48	ब) 52
क) 60	ड) 70
- 7) 'निर्वाणलीलावटिका' की रचना —— ने की थी।

अ) हरिभद्रसूरी	ब) हेमचंद्र
क) जिनेश्वरसुरि	ड) धनेश्वरसुरी
- 8) जिनेश्वरसुरि की —— कहानी का सार संस्कृत भाषा में उपलब्ध है।

अ) समराइचकहा	ब) धूर्ताख्यान
क) निर्वाण लीलावई	ड) कथाकोशप्रकरण
- 9) बाहुबली को ऋषभदेवने —— का ज्ञान दिया।

अ) लिपिज्ञान	ब) लक्षणशास्त्र
क) अंकज्ञान	ड) रूपकशास्त्र

- 10) 'गाणपंचमीकहा' रचना का उद्देश —— है।
 अ) प्रसिद्धि ब) श्रुतपंचमी व्रतमहात्म्य
 क) धनलाभ ड) चिंतन
- 11) देवभद्रसूरि अपरनाम गुणचंद्रने 'कहारयणकोस' की रचना —— में की।
 अ) सुरत ब) सोपारा
 क) भरुच ड) चित्तोडगड
- 12) 'जिनेश्वरसुरि' ने —— रचनाये की है।
 अ) 3 ब) 5
 क) 7 ड) 9
- 13) कहानी—साहित्य 'संवेगरंगशाला' की रचना —— ने की थी।
 अ) जिनचंद्र ब) गुणचंद्र
 क) धनपाल ड) वस्तुपाल
- 14) रचना 'संवेगरंगशाला' —— की भावना का प्रतिनिधित्व करती है।
 अ) वात्सल्य ब) संवेग
 क) शील ड) धर्म
- 15) 'नानपंचमीकाह' की रचना —— द्वारा की गई थी।
 अ) महेश्वरसुरी ब) धनेश्वरसुरी
 क) जिनेश्वरसुरि ड) धनचंद्र
- 16) 'जिनदत्तसूरी' के —— इस रचना में 'जिनेश्वरसुरि' इनका उल्लेख है।
 अ) सूयपरंपरा ब) सुगुरुपारतंत्रस्तव
 क) द्वयाश्रयकाव्य ड) गच्छायार

प्र.2 नोट लिखे। (कोई भी चार)

16

- अ) 'आचार्य वीरसेन' इनके द्वारा प्रतिपादित धर्मकथाओं के प्रकार
- ब) कथाके स्थापत्य आधारित भेद—
- क) धुर्तारख्यान
- ड) आचार्य हरिभद्रसूरी
- इ) कुमारपाल प्रतिबोध
- ई) 'कथाकोशप्रकरण'

प्र.3 संक्षेप में उत्तर लिखिए। (कोई भी दो)

16

- अ) 'नीलजसा लंभक' को संक्षित शब्दों में स्पष्ट करें।
- ब) वसुदेवहिंडी रचना में उल्लेखित कुलकर परंपरा का संक्षिप्त वर्णन करें।
- क) प्राकृत कथा साहित्य का विकास स्पष्ट करे।
- ड) 'वसुदेवहिंडी' इस कथा साहित्य का परिचय दे।

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

प्राकृत कथा साहित्य का विकास स्पष्ट करे।

अथवा

प्राकृत कथा के विभिन्न आचार्यद्वारा किये गये भेद एवं उसके आधार कि विस्तृत चर्चा करे।

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.

आचार्य हरिभद्रसूरी इनके जीवन व साहित्य विषयक चर्चा करे।

Seat
No.

Set
P

M.A. (Prakrit) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024

प्राकृत साहित्याचा इतिहास (230119201)

Day & Date: Thursday, 09-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 11:00 AM To 01:30 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

12

- 1) नमिसाधु यांनी —— प्राकृतास आष प्राकृत असे म्हटले आहे.
 अ) पाली   ब) अर्धमागधी
 क) पैशाची   ड) महाराष्ट्री
- 2) प्राकृत भाषेची प्रवृत्ती सदा —— दिसून येते.
 अ) स्थिर   ब) अस्थिर
 क) कठिण   ड) परिवर्तनशील
- 3) ध्वनी परिवर्तनाच्या दृष्टीने —— सर्वात समृद्ध आहे.
 अ) पैशाची   ब) महाराष्ट्री
 क) मागधी   ड) अर्धमागधी
- 4) शाकारी—चांडाली—शाबरी यांचा —— मध्ये उल्लेख आला आहे.
 अ) भाषा   ब) देशभाषा
 क) विभाषा   ड) ऋषीभाषा
- 5) मार्कडेय यांनी अपभ्रंश भाषेचे —— सूक्ष्म प्रकार मानले आहेत.
 अ) 12   ब) 14
 क) 21   ड) 27
- 6) संस्कृत नाटकात सामान्य पात्रे —— भाषा बोलतात.
 अ) संस्कृत   ब) महाराष्ट्री
 क) द्राविडी   ड) प्राकृत
- 7) मालविकागिनिमित्र आणि विक्रमोर्वशीय या नाटकांची रचना —— यांनी केली.
 अ) भास   ब) कालीदास
 क) अश्वघोष   ड) शूद्रक
- 8) अंतिम वाचना महावीर निर्वाणानंतर 980 वर्षांनी —— येथे झाली.
 अ) वलभी   ब) पाटलीपुत्र
 क) चंद्रगिरी   ड) मथुरा
- 9) अर्धमागधी आगमांचे पाठभेद आणि वाचना भेदांचा समन्वय —— वाचनेत करण्यात आले.
 अ) प्रथम पाटलीपुत्र   ब) माथूरी
 क) अंतिम वलभी   ड) हाथिगुंफा

- 10) नायिका—सखी आदि पात्रे —— भाषांचा वापर करतात.
 अ) मागधी   ब) चांडाली
 क) पैशाची   ड) शौरसेनी
- 11) विश्वेश्वर यांनी —— या सट्टकाची रचना केली.
 अ) मृच्छकटिकम्   ब) चंदलेहा
 क) सिंगारमंजरी   ड) आनंदसुंदरी
- 12) अपभ्रंश साहित्यात सर्गास —— असे म्हणण्याचा उल्लेख ‘साहित्यदर्पणात’ विश्वनाथ यांनी केला आहे.
 अ) अध्याय   ब) उपसर्ग
 क) कुडवक   ड) वज्जा

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) प्राकृत कोश संग्रह
- ब) प्राकृत मुक्तक काव्ये
- क) भवभुतींच्या नाटकातील प्राकृत
- ड) मृच्छकटिकांमधील प्राकृत
- इ) अर्धमागधी साहित्य
- ई) प्राकृत खंडकाव्य

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) सट्टकांची माहिती द्या.
- ब) अशवघोष यांच्या नाटकातील प्राकृतची माहिती द्या.
- क) महाराष्ट्री प्राकृत साहित्याची थोडक्यात माहिती द्या.
- ड) प्राकृत चरितकाव्यांचे वर्णन करा.

प्र.4 प्राचीन शौरसेनी ग्रंथांचा थोडक्यात परिचय द्या.

12

किंवा

काव्यसाहित्याच्या विविध प्रकारांचे व साहित्याचे माहिती द्या.

प्र.5 अपभ्रंश भाषेची वैशिष्ट्ये सांगून साहित्यविषयक माहिती द्या.

12

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

M.A. (Prakrit) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
प्राकृत काव्य (230119202)

Day & Date: Saturday, 11-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 11:00 AM To 01:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

12

- 1) युगविशेषातील रसात्मक समग्र जीवन चित्रण कथावस्तुद्वारे स्पष्ट करणाऱ्या साहित्यास —— म्हणतात.

अ) मुक्तक काव्य	ब) चरित काव्य
क) महाकाव्य	ड) खण्ड काव्य
- 2) लिलावती (लिलावई) या काव्याची रचना —— यांनी केली.

अ) कुमारपाल	ब) कोऊहल
क) वाक्पतिराज	ड) हेमचंद्राचार्य
- 3) ललित व सुकुमार शब्दांमुळे आरंभकालापासूनच —— साहित्याची रचना होत आहे.

अ) काव्य	ब) कथा
क) नाटक	ड) गद्यपद्यमिश्र
- 4) जे काव्य अर्थ पर्यवसानसाठी परोपक्षी असत नाही त्यास —— काव्य म्हणतात.

अ) चरित	ब) मुक्तक
क) खंड	ड) महा
- 5) चउपत्रमहापुरिसचरियं या 9 व्या शतकातील चरित काव्याची रचना —— यांनी केली.

अ) विमलसूरि	ब) देवेंद्रसूरि
क) हरिभद्रसूरि	ड) शीलंकाचार्य
- 6) महाराष्ट्री प्राकृत भाषेतील 'णाणपंचमी कहा' याची रचना —— यांनी 11व्या शतकात केली.

अ) उद्योतनसूरि	ब) हरिभद्रसूरि
क) महेश्वरसूरि	ड) देवेंद्रसूरि
- 7) कवि वत्सल हाल यांनी —— या मुक्तक काव्याची रचना केली.

अ) गाथासत्तसई	ब) वज्जालगगं
क) कुवलयमाला	ड) वैराग्य शतक
- 8) 'कंसवहो' हे काव्य —— आहे —— यांनी रचलेले आहे.

अ) खंड-रामपाणिवाद	ब) चरित-विमलसूरि
क) महाकाव्य-प्रवरसेन	ड) मुक्तक-कवि सातवाहन वत्सल हाल

- 9) —— हे काव्य व्यंग्यात्मक काव्यातील अनुपम श्रेष्ठ काव्य आहे.
- अ) समराइच्चकहा   ब) धूर्तारव्यान
क) भविसयत्तकहा   ड) जसहरचरित
- 10) आचार्य हेमचन्द्र यांचे जन्मगांव गुजरात अन्तर्गत —— आहे.
- अ) सिंहलद्वीप   ब) कन्नौज
क) धंधुका   ड) कर्णावती
- 11) ता तुंगो मेरुगिरी मयरहरो ताव होइ —— |
- अ) सुकरो   ब) दुत्तारो
क) विकारो   ड) अवियारो
- 12) धीरेण समं समसीसियाइ रे दिव्य —— |
- अ) वीरस्स   ब) धणस्स
क) आरुहंतरस्स   ड) कम्मरस्स

प्र.2 भाषांतर करा. (कोणतेही चार) 12

- अ) हरि—हर विहिणो देवा जत्थन्नाइं वि वसंति देवाइं।
एयाए महिमाए हरिओ महिमा सुर—पुरीए ॥
- ब) जस्स पियबंधवेहि व चउवयण—विणिगगएहि वेएहि।
एकक वयणारविंदद्विएहिं बहु—मणिओ अप्पा ॥
- क) अन्तु करेपि निरानिउ कोहहो। अन्तु करेपिणु सब्बई माणहो।
अन्तु करेविणु माया जाल हो। अन्तु करेवि नियत्तसु लोहहो ॥
- ड) साहसमवलंबंतो पावइ हियइच्छयं न संदेहो।
जेणुतमंगमेतेण राहुणा कवलिओ चंदो ॥
- इ) थरथरइ धरा खुब्बंति सायरा होइ विम्हलो दइवो।
असमववसाय साहससंलद्धजसाण धीराणं ॥
- ई) चंदो धवलिज्जइ पुणिमाइ अह पुणिमा वि चंदेण।
समसुह दुक्रवाइ मणे पुणेण विणा न लब्बंति ॥

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) 12

- अ) वज्जालग्गं चा अर्थ सांगून मुक्तक काव्य स्पष्ट करा.
ब) प्राकृत काव्य रचनांचे वर्गीकरण करा.
क) चरित काव्य 'पउमचरित' चे कथावस्तू सांगा.
ड) खण्डकाव्य म्हणजे काय? 'कंसवहो' विस्तृत चर्चा करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणतेही एक) 12

- अ) द्वयाश्रय काव्याचे विस्तृत विवेचन हेमचंद्राचार्याच्या दृष्टिने सांगा.
किंवा
- ब) मुक्तक काव्यांचा परिचय देऊन स्नेहवज्जा, साहसवज्जा स्पष्ट करा.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. 12

- महाकाव्यांचा परिचय देऊन 'गउडवहो' कथानक स्पष्ट करा.

**Seat
No.**

Set P

M.A. (Prakrit) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
शौरसेनी आगम (230119203)

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 11:00 AM To 01:30 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा

12

- 1) चिकित्सा, आयुर्वेद यास —— पुर्व अंतर्गत मानले जाते.
 अ) उत्पादपुर्व   ब) क्रियाविशाल
 क) लोकबिन्दुसार   ड) प्राणायाम
- 2) —— यांनी सर्वप्रथम आपल्या नाट्यशास्त्रात क्षेत्रिय आधारावर प्राकृतचे वर्गीकरण केले.
 अ) चक्रवर्ती भरत   ब) भरतमुनि
 क) मार्कडेय   ड) रुद्रट
- 3) मतिश्रुतादि 5 ज्ञान आणि तीन अज्ञानांचे वर्णन ज्यामध्ये भेद प्रभेद सहित आहे त्यास —— पुर्व म्हटले जाते.
 अ) ज्ञानप्रवाद   ब) क्रियाविशाल
 क) वीर्यानुवाद   ड) उत्पाद
- 4) कोणत्याही शाब्दीक व रचनात्मक स्वरूप असलेला साहित्यास —— म्हणतात.
 अ) ग्रंथसंपदा   ब) त्रिपिटक
 क) भावश्रुत   ड) द्रव्यश्रुत
- 5) पेज्जदोसपाहुड हे नाव —— या ग्रंथाचे आहे.
 अ) समयपाहुड   ब) अट्ठपाहुड
 क) कसायपाहुड   ड) भावसंगहो
- 6) 363 प्रकारच्या दाशीनिक मतांचे आणि भ्रामक तथ्यांचे तर्कसंगत निराकरण आणि खगोलभूगोल शास्त्रांचे मंत्र तंत्रादिचे वर्णन असलेल्या —— अंग म्हणतात.
 अ) दिघिवाद   ब) आयारंग
 क) ठाणंग   ड) सुद्धयड
- 7) कसायपाहुड यावर आ.वीरसेन आणि जिनसेन यांनी —— ही 60,000 गाथाप्रमाण टीका लिहिली.
 अ) धवला   ब) जयधवला
 क) परिकर्म   ड) चुलिका
- 8) —— गुणे वा णाणं णिस्संगदा सुहच्च्याओ | जीवे हिंसतस्स हु सखे वि णिरत्थया होंति ||
 अ) णाण—ज्ञाण   ब) वद—समिदी
 क) णाण—अण्णाव   ड) शीलं—वंदं

- 9) शौरसेनी—अपभ्रंश भाषेतील परमप्यपयासू आणि जोयसारु याची —— यांनी रचना केली.
- अ) योगिन्दु   ब) मुनिन्दु
क) जिनेन्दु   ड) विरेंदु
- 10) जंबुदीवपण्टी याची रचना —— यांनी 11 व्या शतकात केली.
- अ) वीरनंदी   ब) पच्चनंदी
क) गुणनंदी   ड) जिननंदी
- 11) जावइयाइं दुकखाइं होंति लोयम्मि चदुगदिगदाइं। सव्वाणि ताणि —— जीवस्स जाणाहि ॥
- अ) धम्मङ्गलाणि   ब) धणङ्गलाणि
क) वदङ्गलाणि   ड) हिंसाङ्गलाणि
- 12) चौदा वस्तुगत द्वादशांग वाणी मधील प्रधान वस्तुगत ज्ञानास —— पुर्व म्हटले जाते.
- अ) अग्रायनीय   ब) वीर्यानुवाद
क) ज्ञानप्रवाद   ड) उत्पाद

प्र.2 गाथांचे भाषांतर करा. (कोणतेही चार)

12

- अ) एकम्मि वि जम्मि पदे संवेगं वीदरायमगगम्मि ।
गच्छदि णये अभिक्खं तं मरणंते ण मोत्तत्वं ॥
- ब) मारणसीलो कुणादि हु जीवाणं रक्खसुव्व उव्वेगं ।
संबंधिणो वि ण य विस्सं भं मारितए जंति ॥
- क) जम्हा असच्चवयणादिएहिं दुक्खं परस्स होदित्ति ।
तप्परिहारो तम्हा सव्वे वि गुणा अहिंसाए ॥
- ड) दुक्खेण लभदि माणुस्सजादिमदिसवणदंसणाचरितं ।
दुक्खज्जियसामण्णं मा जहसु तणं व अगणंतो ॥
- इ) सयणं मित्तं आसयमल्लीणं पि य महल्लए दोसे ।
पाडेदि चोरियाए अयसे दुक्खम्मि य महल्ले ॥
- ई) कामुम्त्तो संतो अंतो डज्जादि य कामचिंताए ।
पीदो व कलकलो सो रदगिगजाले जलंतम्मि ॥

प्र.3 खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) आचार्य परंपरेची माहिती द्या.
ब) आ. वीरसेन आणि त्यांचे जीवन व साहित्य याचे थोडक्यात वर्णन करा.
क) प्राकृत करणानुयोग साहित्याचा परीचय द्या.
ड) षट्खंडागम आगमाची माहिती द्या.

प्र.4 शौरसेनी भाषा—साहित्य याचा परिचय देऊन त्याचे महत्त्वपूर्ण स्थानाबद्दलची चर्चा करा. **12**
किंवा

श्रुतज्ञानाचा उद्धम व लोप या संबंधी माहिती देऊन कसायपाहुड चा परिचय द्या.

प्र.5 भगवती आराधनेचा परिचय देऊन पंचमहाव्रतासंबंधीचे वर्णन करा. **12**

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

M.A. (Prakrit) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024

हस्तलिखित ग्रंथ संशोधन पद्धती (230119204)

Day & Date: Thursday, 16-05-2024

Max. Marks: 30

Time: 11:00 AM To 12:30 PM

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **06**

- 1) वर्तमान अफ़गान, मध्य आशिया व निया प्रदेशातील शिलालेखाच्या प्राकृत भाषेचे संशोधन करण्यासाठी या लिपिचे अध्ययन करावे लागेल?
 अ) वडेल्हुतु   ब) देवनागरी
 क) खरोष्टि   ड) हळे कन्नड

- 2) 'वेष्ठन' चा अर्थ —— आहे.
 अ) लेखनी   ब) लिपि
 क) लपेटपटू   ड) ताडपत्र

- 3) प्राचीनकाली पांढदा रंग —— यास घासून बनविले जात असे.
 अ) काजळ   ब) पुष्प
 क) लाकुड   ड) शंख

- 4) —— यास मैन्युस्क्रिप्ट देखील म्हटले जाते.
 अ) पांडुलिपि   ब) लपेटपटू
 क) वेष्ठन   ड) कोणतेही नाही

- 5) लेखन कलेची वैज्ञानिक प्रस्तुती —— असे जाणली जाते.
 अ) प्राकृत   ब) भाषा
 क) लिपि   ड) हस्तलिखित

- 6) ताडपत्रिय पानावर लिहिण्यासाठी —— यांचा वापर केला जाई.
 अ) बोरुच्या लेखनीचा
 ब) टोकदार लोखंडी अथवा सोने, चांदीच्या शलाकेचा
 क) पेंसिलचा
 ड) शाईच्या लेखनीचा

प्र.2 टीपा लिहा. **06**

- अ) हस्तलिखिते यांच्या लेखनसमयी चूका सुधारण्याच्या पद्धती
- ब) प्राचीन लेखन साहित्य
- क) ग्रंथभंडारांची स्थिती
- ड) हस्तलिखिते संरक्षण – महत्त्व व उपाय

- प्र.३ हस्तलिखित संशोधन विज्ञान म्हणजे काय? हे स्पष्ट करा. 06
- प्र.४ हस्तलिखिते म्हणजे काय हे स्पष्ट करून त्याच्या रचनेविषयी आवश्यक लेखन सामग्री विषयक माहिती द्या. 12

किंवा

हस्तलिखित—प्राप्ति आणि संबंधित प्रयत्न त्यासाठी आवश्यक क्षेत्रे, माध्यमे याविषयी चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

M.A. (Prakrit) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024

हरिभ्रदसुरी आणि त्यांचे साहित्य (230119207)

Day & Date: Saturday, 18-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 11:00 AM To 01:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवङून गाळलेल्या जागा भरा.

12

- 1) हरिभ्रदसूरींनी धर्ममाता म्हणून —— यांचा उल्लेख केला आहे.
 अ) गंगा   ब) याकिनी महत्तरा
 क) कमलभट्ट   ड) श्रीमाता
- 2) विविध मिथ्या मान्यतेचे निराकरण —— या काव्यातून झाले आहे.
 अ) समराइच्चकहा   ब) सावयपन्ती
 क) धूर्तारब्यान   ड) धम्मसंगहणी
- 3) ज्यांची बुध्दी क्रोध, मान, माया, लोभाने ग्रासलेली आहे, परलोक मानत नाहीत,
 इहलोकास प्राध्यान्य देतात, ते तामसी —— श्रोता आहेत.
 अ) उत्तम   ब) मध्यम
 क) धर्म   ड) अधम
- 4) जंबूद्वीपाच्या विदेहक्षेत्रात —— नावाचे नगर होते.
 अ) क्षितप्रतिष्ठित   ब) कौशाम्बी
 क) सुशर्म   ड) सुवंधा
- 5) जो दररोज मुनि महाराजांकडून मुनि व श्रावकांचे आचार समजून घेतो व
 सम्यग्दर्शनासहित अणुव्रत स्वीकारतो तो —— होय.
 अ) व्रती   ब) श्रावक
 क) महाव्रती   ड) ब्रह्मचारी
- 6) स्थूल, हिंसा, असत्य, चोरी —— व परिग्रह यांच्या त्यागाला स्थूलरूपाने अणुव्रत
 म्हणतात.
 अ) अब्रह्म   ब) ब्रह्म
 क) दिग्व्रत   ड) शिक्षा
- 7) कषायाच्या प्रथम प्रभेदाचे नांव —— आहे.
 अ) अनंतानुबंधी   ब) हास्य
 क) संज्वलन   ड) वेद
- 8) पुण्य—पाप फळाचे कथन करणारी कथा म्हणजे —— होय.
 अ) निर्वेदिनी   ब) अक्षिपीनी
 क) संवेदिनी   ड) विक्षेपिनी

- 9) धूर्ताख्यान मधील सर्वात चतुर स्त्रीचे नावं —— होय.
 अ) गंगा   ब) खंडपाना
 क) विनया   ड) कद्रु
- 10) इष्टानिष्ट पदार्थाविषयी आकुलता व्याकुलता रूप चिंतन म्हणजे —— होय.
 अ) रौद्रध्यान   ब) आत्मध्यान
 क) रूपातील ध्यान   ड) आर्तध्यान
- 11) मोक्षामध्ये जीवाला दुःखापासून —— व —— सुखाची प्राप्ती होते.
 अ) मुक्ति—शास्त्र   ब) शांती—नित्य
 क) समाधान—अनित्य   ड) तप—संयम
- 12) धम्मेण कुलपसूई —— य दिव्बरुवसंपत्ती |
 धम्मेण धणपमिध्दी धम्मेण —— किती ||
 अ) धम्मेण — मंगलमडलं   ब) धम्मेण — सुवित्थडा
 क) धम्मो—मोक्षूण   ड) धम्मो — बिडलं

प्र.2 भाषांतर करा. (कोणत्याही चार)

12

- अ) पणमह विजिअ सुदुज्जय—निजिजअ सुरमणुअ— विसमसरपसर |
 तिहुअण मंगलनिलयं वसहगइनयं जिणं उसहं ||
- ब) पावेइ य सुरलोयं तत्तो वि सुमणुसत्तणं धम्मो |
 तत्तो दुक्खविमोक्खं सासयसोक्खं लहुं मोक्खं ||
- क) ग य भयसंत्तणो अहयं पुण — जायओ त्ति मण्णंतो |
 कह कह वि तिलदुमाओ दिवस —वसाणे समोइण्णो ||
- ड) अवि उहुं चिअ फुट्हृंति मणिणो ण वि सहंति अवमाणं |
 अत्थमणम्मि वि रविणो किरणा उहुं चिअ फुरंति ||
- इ) पढिऊण य सत्थाइं पुरिसा णाऊण तेसिमत्थाई |
 ण समत्था पडिवयणे उप्पणमई जहा महिला ||
- ई) सेसे सिय बावीसे जाइ—जरा—मरण—बंधणविमुक्के |
 तेलो वकमत्थयत्थे तित्थय भावओ नमह ||

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

12

- अ) समराइच्चकहाची वैशिष्ट्ये
 ब) हरिभद्रसुरी साहित्य विषयक माहिती
 क) सावयपन्नति ग्रंथ परिचय
 ड) धूर्ताख्यान अंधविश्वासाचे निराकरण

प्र.4 आ. हरिभद्र यांचा जीवन परिचय देऊन त्यांच्या साहित्याबद्दल विशेषता सांगा.

12

किंवा

समराइच्चकहामधील कथांचे विवरण स्पष्ट करा.

प्र.5 हरिभद्रसुरींच्या मते कथेचे सर्व प्रकार सांगून त्यांचे धर्मपरिवर्तन विस्तृत चर्चा करा.

12

Seat No.	
---------------------	--

Set P

**M.A. (Prakrit) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
'Maharashtri Prakrit' & Gathasaptashati (MA16301)**

Day & Date: Friday, 10-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) गाथासप्तशती या ग्रंथाचे संग्रहाकार —— आहेत.
 अ) चालुक्य राजा   ब) सातवाहन राजा हाल
 क) अमोघ वर्ष   ड) राष्ट्रकूट
- 2) गाथासप्तशतीतील मंगलाचरणामध्ये —— उद्देशून गाथा लिहील्या आहेत.
 अ) गणेश   ब) विष्णू
 क) शिव   ड) महेश
- 3) हालेण —— सालाङ्काराणं गाहाणम्।
 अ) बालेण   ब) विरङ्गाइः
 क) राएण   ड) मएण
- 4) गोवर्धनाचार्यानी गाथासप्तशतीची रचना पाहून —— ची संस्कृतमध्ये रचना केली.
 अ) गाहाकोस   ब) आर्यासप्तशती
 क) बिहारीसतसई   ड) वीरसतसई
- 5) सच्चं जाणमि दद्तुं! —— जणमि जुज्जुए राओ।
 अ) सापासए   ब) सरिसम्मि
 क) धणं लाभम्मि   ड) सो पासम्मि
- 6) अमिअं पाउअकवं पढिऊं सोउं अ जे ण ——।
 अ) जानन्ति   ब) लज्जन्ति
 क) आणन्ति   ड) याणन्ति
- 7) प्रथम स्तरीय प्राकृत भाषेचा काळ —— होता.
 अ) इ. स. पूर्व 200 ते 600 पर्यंत   ब) ई. पू. 1600 ते ई. पू. 600 पर्यंत
 क) इ. स. 600 ते 1200 पर्यंत   ड) इ. पू. 600 ते ई. 2000 पर्यंत
- 8) गाथासप्तशती हे काव्य —— असून शृंगारपूरक आहे.
 अ) खंडकाव्य   ब) महाकाव्य
 क) रसमुक्तक   ड) चरितकाव्य

- 9) महाराष्ट्री प्राकृताचे वैशिष्ट्य स्पष्ट करणारा श्लोक —— यांनी रचला.
 अ) भास   ब) दंडी
 क) कालिदास   ड) आनंदवर्धन
- 10) प्राकृत भाषेला सम्राट अशोकांनी —— म्हणून घोषित केले.
 अ) राजभाषा   ब) जनभाषा
 क) देशभाषा   ड) लोकभाषा
- 11) ग्रीष्मऋतुच्या दावाग्निने —— काळवंडला आहे.
 अ) मेघ   ब) नायक
 क) विन्ध्यपर्वत   ड) आकाश
- 12) —— त्याग, सहिष्णुता व निस्वार्थ सेवा इत्यादी गुणांनी परिपूर्ण आहे.
 अ) वासवदत्ता   ब) चंदनबाला
 क) तरंगवती   ड) सारविका
- 13) सर्व भाषा प्राकृतातूनच निर्माण झाल्या आहेत व —— विलीन होतात.
 अ) संस्कृतात   ब) प्राकृतातच
 क) मागधीमध्ये   ड) नियामध्ये
- 14) दहाव्या शतकातील मुक्तक स्वरूपातील महाराष्ट्र प्राकृताची —— ही रचना आहे.
 अ) गाथासप्तशती   ब) वज्जालगगं
 क) आर्यासप्तशती   ड) बिहारीसतसई
- 15) वररुचि यांनी —— या सूत्राद्वारे महाराष्ट्री प्राकृतानुसार नियम करण्यास सांगितले आहे.
 अ) शेष संस्कृतवत्   ब) शेष मराठीवत्
 क) शेष महाराष्ट्रीवत्   ड) शेष शौरसेनीवत्
- 16) रस, भाव, विषयवस्तु, नामकरण हया दृष्टिकोनातून 'गाथासप्तशती' स —— यांनी आदर्श मानले आहे.
 अ) विश्वेश्वर   ब) जयवल्लभ
 क) गोवर्धनाचार्य   ड) गिरीधर

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) सत्त सता इं कइवच्छ लेण कोडीअ मज्जा आरम्भि ।
 हालेण विरङ्गाइं सालङ्गाराणं गाहाणम् ॥
- ब) अमिअं पाउअकवं पढिउं सोउं अ जे ण आणन्ति ।
 कामस्स तत्ततन्तिं कुणन्ति ते कहैं ण लज्जन्ति ॥
- क) उअ णिच्चलणिघ्न्दा भिसिणीपत्तम्भि रेहइ बला आ ।
 णिम्मल मरगअभाअण परिढ्हिआ संखसुत्तिव्व ।
- ड) तावच्चिअ रइसमए महिलाणं बिघ्ममा विराअन्ति ।
 जाण ण कुवलअदलसे छ आईं मउलेन्ति ण अणाइं ॥
- इ) पसुवझणो रोसारुणपडिमासंकन्त गोरिमुहअन्दम् ।
 गहिअग्धपङ्क्तां विअ संझासलिलज्जलिं नमह ॥
- ई) योह लिअमप्पणो किं ण मगगसे कुरवअस्स? ।
 एअं तु ह सुहग हसइ वलिआणणपङ्क्तां जाआ ॥

प्र.3	खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही 2)	16
अ)	सातवाहन एक शांतकर्णी राजा	
ब)	गाथासप्तशतीतील ग्रामीण जीवन	
क)	अर्धमागधी भाषा विशेषता लिहा.	
ड)	तरंगवतीचे वैराग्य	
प्र.4	अ) गाथा सप्तशती रचनेचा परिचय द्या. किंवा ब) महाराष्ट्री प्राकृतचे स्वरूप, विकास स्पष्ट करा.	16
प्र.5	महाराष्ट्री प्राकृत मधील मुक्तक काव्यांचा परिचय द्या.	16

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

M.A. (Prakrit) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
Prakrit Grammar & Prakrit Prakash (MA16302)

Day & Date: Monday, 13-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.**16**

- 1) स्वरानंतर स्वर आलेस शब्दांत स्वराचा प्रायः —— होतो.

अ) द्वित्य	ब) लोप
क) विसर्ग	ड) दीर्घ
- 2) व्यंजन वर्णाची संधी मानली जाते.

अ) व्यंजन संधी	ब) अव्यय संधी
क) स्वर संधी	ड) विसर्ग संधी
- 3) 'किं+इति' याची संधी आहे.

अ) किं	ब) किइति
क) किति	ड) किति
- 4) 'कखगधउ' याचा संबंध या वर्गाशी आहे.

अ) कवर्ग	ब) टवर्ग
क) चवर्ग	ड) पवर्ग
- 5) प्राकृत भाषेमध्ये 'उ' आणि 'ऋ' च्या स्थानी याचा वापर होतो.

अ) द्वित्य	ब) अनुस्वार
क) विसर्ग	ड) लोप
- 6) जेथे दूसरी ध्वनि प्रथम ध्वनिस प्रभावित करते त्यास म्हटले जाते.

अ) पुरोगामी समीकरण	ब) पश्चगामी समीकरण
क) पुरोगामी अणि पश्चमागमी	ड) कोणतेही नाही
- 7) लोपाचे प्रकार आहेत.

अ) स्वरलोप	ब) स्वरलोप व व्यंजन लोप
क) व्यंजन लोप	ड) कोणतेही नाही
- 8) मध्य व्यंजन लोपाचे हे उदाहरण आहे.

अ) राऊलं	ब) दाणिं
क) थुदि	ड) लाऊ

- 9) व्यंजन लोप पुढीलपैकी होते.
- अ) आदि व्यंजन लोप
  - ब) मध्य व्यंजन लोप
  - क) अन्त्य व्यंजन लोप
  - ड) तिन्हीचे, आदि—मध्य—अन्त्य व्यंजन लोप
- 10) यापैकी हे अनुनासिक नाही.
- अ) ड
  - ब) ज
  - क) ण
  - ड) ख
- 11) आदि स्वर लोप याचे हे उदाहरण आहे.
- अ) रणं
  - ब) कुमारो
  - क) थंभो
  - ड) अंधारो
- 12) अन्त्य स्वरलोप याचे हे उदाहरण आहे.
- अ) थाणु
  - ब) कुमारो
  - क) थुदि
  - ड) कोणतेही नाही
- 13) आदि व्यंजन लोपाचे उदहरण आहे.
- अ) णअरं
  - ब) थुदि
  - क) णगरं
  - ड) सयडं
- 14) 'नगरम्' चे प्राकृत रूप हे आहे.
- अ) णअरं
  - ब) णगरं
  - क) णगलं
  - ड) नगलं
- 15) विसर्ग संधी याचे उदहारण आहे.
- अ) धम्मिद्दे
  - ब) दणुइंद
  - क) मणसिला
  - ड) कोणतेही नाही
- 16) चण्डकृत हा व्याकरण ग्रंथ आहे.
- अ) प्राकृत प्रकाश
  - ब) प्राकृतसर्वस्व
  - क) प्राकृत लक्षण
  - ड) प्राकृतानुशासन

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) प्राकृतप्रकाश रचनेवरिल विविध टिका साहित्य
- ब) मागधी प्राकृतची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- क) 'शाशो सः' हे सूत्र स्पष्ट करा.
- ड) 'शोषं महाराष्ट्रीवत्' या सुत्राच्या भूमिकेबाबत विचार स्पष्ट करा.
- इ) 'ऋ' चे परिवर्तन
- ई) त्रिविक्रम यांचे 'प्राकृतशब्दानुशासन'

- प्र.3 थोडक्यात उत्तरे दया.** 16
- अ) कोणत्याही 4 प्राकृत व्याकरणकारांचा परिचय दया.
ब) प्राकृत प्रकाश ग्रंथातील सामान्य प्राकृत भाषेच्या वैशिष्ट्यांचा परिचय दया.
क) 'प्राकृत प्रकाश'मध्ये आलेल्या सामान्य प्राकृतच्या कोणत्याही 5 नियमांचे संक्षिप्त वर्णन करा.
ड) 'स्वर' परिवर्तन म्हणजे काय स्पष्ट करून त्याची उदाहरण दया.
- प्र.4 अ) प्राकृत व्याकरण साहित्याचा विकास व साहित्याचा परिचय दया?** 16
किंवा
ब) वररुचि यांचा व त्यांच्या 'प्राकृतप्रकाश' ग्रंथाचा परिचय दया.
- प्र.5 'प्राकृतप्रकाश'** ग्रंथातील विविध प्राकृत भाषांच्या सामान्य वैशिष्ट्यांचा परिचय दया. 16

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Prakrit) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
Prakrit Language & Literature: Research Methodology (MA16303)**

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) हे प्राथमिक तथ्य संकलनाचे माध्यम आहे.

अ) प्रश्नावली	ब) दुर्मिळ लेख
क) शासकीय गजेटियर	ड) वर्तमानपत्र
- 2) —— म्हणजे सोडवण्यासाठी समोर आलेला प्रश्न होय.

अ) गृहितक	ब) अहवाल लेखन
क) तथ्य विश्लेषण	ड) संशोधन समस्या
- 3) मध्ययुगीन प्राकृत मुक्तक रचना बहुतांश —— प्राकृत भाषेत आहेत.

अ) महाराष्ट्री प्राकृत	ब) पाली प्राकृत
क) निया प्राकृत	ड) पैशाची प्राकृत
- 4) सम्राट खारवेल यांची जीवन चरित्र —— येथे उपलब्ध आहे.

अ) खंडगिरी शिलालेखात	ब) गिरनार शिलालेखात
क) प्राकृत साहित्यात	ड) संस्कृत नाट्य साहित्यामध्ये
- 5) 'संशोधन' म्हणजे कोणत्याही ज्ञान शाखेत नविन तत्वे अथवा तथ्ये शोधण्यासाठी आणि जुनी तत्वे यांचे पुन्हा—पुन्हा परिक्षण करण्यासाठी केलेला —— अभ्यास होय.

अ) पारंपरिक व रूढिवादी	ब) चिकित्सक व पद्धतशीर
क) व्यक्तिनिष्ठ व अतार्किक	ड) गणितीय व वैचारिक
- 6) प्राकृत भाषेचे बहुतांश व्याकरण विविध विद्वान यांनी —— भाषेत लिहिले.

अ) महाराष्ट्री प्राकृत	ब) मागधी
क) संस्कृत	ड) पैशाची
- 7) अभ्यासक यांच्या मते प्राचीन महाराष्ट्र प्रदेशातील जनभाषा ही —— प्राकृत असल्याचे मानले जाते.

अ) महाराष्ट्री प्राकृत	ब) पाली प्राकृत
क) निया प्राकृत	ड) पैशाची प्राकृत
- 8) ज्या संकल्पना, सिद्धांत, निष्कर्ष स्वीकृत झालेले आहेत त्यांचे प्रामाण्य पुन्हा—पुन्हा तपासून पहाणे हे त्या अध्ययन विषयांच्या —— कार्य आहे.

अ) अभ्यासकांचे	ब) निवृत्तांचे
क) विद्यार्थ्यांचे	ड) बालकांचे

- 9) —— म्हणजे तथ्य, तत्वे अथवा एखादी गोष्ट शोधण्यासाठी करण्यात येणारी चिकित्सा किंवा सतत पद्धतशीर केलेले परिश्रम होय.
 अ) संकल्पना   ब) सिद्धांत निष्कर्ष
 क) संशोधन पद्धती   ड) चिकित्सा
- 10) संशोधन कार्याच्या सुरुवातीस संशोधनकर्त्यास अध्ययनासाठी एखाद्या विषयाच्या —— निवड केली जाते.
 अ) दृष्टिची व विकारांचे   ब) पैलुची अथवा सामान्य विशेष क्षेत्राची
 क) पुस्तकांची व संदर्भाची   ड) संकल्पनेची व मतांची
- 11) —— म्हणजे प्रकाशित, अप्रकाशित व ग्रंथालयातील जुने ग्रंथ, पुस्तके, मासिके, वर्तमानपत्रे व शोध निबंध यांचे वाचन करून त्यांची संशोधनात मांडणी करणे होय.
 अ) प्रयोग   ब) प्रयोग शालिन
 क) पुरातत्व स्थल   ड) साहित्यिक सर्वेक्षण
- 12) नियंत्रित परिस्थितीत निरीक्षण व परीक्षण याद्वारे केल्या जाणाऱ्या पद्धतशीर अध्ययनास —— संशोधन आराखडा असे म्हणतात.
 अ) अन्वेषणात्मक पद्धती   ब) वर्णनात्मक पद्धती
 क) प्रयोगात्मक पद्धती   ड) निदानात्मक पद्धती
- 13) प्रयोगात्मक संशोधन आराखडा ही पद्धती —— यांनी विकसित केली.
 अ) जॉन स्टुअर्ट मिल   ब) जॉन मार्शल
 क) फ्रेडरिक निश्च   ड) चाल्स डार्विन
- 14) नमुना निवडीस ही एक मर्यादा आहे.
 अ) नेतृत्वाचा अभाव   ब) प्रतिनिधिकर्तेचा अभाव
 क) चिंतनाचा अभाव   ड) लोकशाहीचा अभाव
- 15) नमुना निवड पद्धतीचा फायदा आहे.
 अ) सुलभता, वेळ व पैसा यांची बचत
 ब) नेतृत्व निवडीस सहज
 क) प्रतिनिधी यांची वर्णी लावणे
 ड) त्रास कमी
- 16) शास्त्रीय संशोधन हे पद्धतीशीर नियंत्रित, अनुभवजन्य व वेगवेगळ्या घटनांतील गृहीत धरलेल्या संबंधाबाबत —— अन्वेषण असते.
 अ) अंदाजित   ब) चिकित्सक
 क) भाकनुक   ड) शंकास्पद

प्र.2	टिपा लिहा. (कोणतेही चार)	16
अ)	दुर्घटना	
ब)	संशोधनातील नैतिकता	
क)	गृहीतकृत्याची उगमस्थाने	
ड)	साहित्य सर्वेक्षण	
इ)	नमुना	
ई)	निरीक्षण पद्धतीचे गुण-दोष	
प्र.3	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही 2)	16
अ)	संशोधनाची व्यावहारिक उपयोगिता स्पष्ट करा.	
ब)	संशोधन प्रक्रियेचे स्वरूप सांगा.	
क)	संशोधन समस्या व समस्या सूत्रण म्हणजे काय?	
ड)	चांगल्या संशोधन आराखड्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.	
प्र.4	अ) प्रतिदर्श (नमुना) निवड व त्याच्या पद्धतीचे प्रकाराचे वर्णन करा. किंवा	16
ब)	आदर्श गृहीकृत्याचे गुण व परीक्षण पायऱ्या आकृतीबंध स्वरूपात स्पष्ट करा.	
प्र.5	तथ्य संकलन व त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.	16

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

**M.A. (Prakrit) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
Prakrit Language & Literature: Research Methodology (MA16303)**

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिये गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 16

- 1) —— यह प्राथमिक तथ्य—एकत्रीकरण का साधन है।

अ) प्रश्नावली	ब) दुर्लभ लेख
क) सरकारी गजेटियर	ड) समाचार पत्र
- 2) —— अर्थात् हल किए जाने वाला प्रश्न है।

अ) परिकल्पना	ब) रिपोर्ट लेखन
क) तथ्य विश्लेषण	ड) अनुसंधान समर्थ्या
- 3) मध्यकालीन प्राकृत मुक्तक रचनाएँ अधिकांशतः —— प्राकृत भाषा में हैं।

अ) महाराष्ट्री प्राकृत	ब) पाली प्राकृत
क) निया प्राकृत	ड) पैशाची प्राकृत
- 4) स्माट खारवेल की जीवनी —— पर उपलब्ध है।

अ) खंडगिरी शिलालेख में	ब) गिरनार शिलालेख में
क) प्राकृत साहित्य में	ड) संस्कृत नाटय साहित्य में
- 5) 'अनुसंधान' का अर्थ ज्ञान की किसी भी शाखा में नए सिद्धांतों या तथ्यों की खोज करना और पुराने सिद्धांतों की फिर से जांच करना —— अध्ययन है।

अ) पारंपरिक और रुद्धिवादी	ब) नैदानिक और व्यवस्थित
क) व्यक्तिपरक और अपरिमेय	ड) गणितीय और वैचारिक
- 6) प्राकृत भाषाके अधिकांश व्याकरण विभिन्न विद्वानोंद्वारा —— भाषा में लिखे गए हैं।

अ) महाराष्ट्री प्राकृत	ब) मागधी
क) संस्कृत	ड) पैशाची
- 7) विद्वानों के अनुसार प्राचीन महाराष्ट्र क्षेत्र की भाषा —— प्राकृत मानी जाती है।

अ) महाराष्ट्री प्राकृत	ब) पाली प्राकृत
क) निया प्राकृत	ड) पैशाची प्राकृत
- 8) स्वीकृत अवधारणाओं, सिद्धांतों, निष्कर्षों की वैधता की फिर से जांच करना अध्ययन के विषयों का —— कार्य है।

अ) विद्वान	ब) सेवानिवृत्त
क) छात्र	ड) बालकोंका

- 9) —— का अर्थ है किसी तथ्य, सिद्धांत या वस्तु की खोज के लिए व्यवस्थित या निरंतर प्रयास।
 अ) अवधारणा   ब) सिद्धांत निष्कर्ष
 क) अनुसंधान पद्धति   ड) थेरेपी
- 10) शोध कार्य के प्रारंभ में शोधकर्ता अध्ययन के लिए एक विषय के —— का चयन करता है।
 अ) दृष्टि और विकार   ब) किसी बिंदू या सामान्य विशेष क्षेत्र
 क) किताबें और संदर्भ   ड) अवधारणाएं और राय
- 11) —— का अर्थ प्रकाशित, अप्रकाशित और पुरानी पुस्तकों, पुस्तकों, पत्रिकाओं, समाचार पत्रों और शोध पत्रों को पढ़ना और अनुसंधान में व्यवस्थित करना —— है।
 अ) प्रयोग   ब) प्रयोग शालिन
 क) पुरातत्व स्थल   ड) साहित्यिक सर्वेक्षण
- 12) नियंत्रित परिस्थितियों में अवलोकन और परीक्षण के माध्यम से किए गए एक व्यवस्थित अध्ययन को —— अनुसंधान डिजाइन कहा जाता है।
 अ) खोजी पद्धति   ब) वर्णनात्मक पद्धति
 क) प्रयोगिक पद्धति   ड) नैदानिक पद्धति
- 13) प्रयोगिक अनुसंधान डिजाइन इस पद्धति का विकास —— द्वारा किया गया था।
 अ) जॉन स्टुअर्ट मिल   ब) जॉन मार्शल
 क) फ्रेडरिक निश्च   ड) चार्ल्स डार्विन
- 14) नमूना चयन की एक सीमा है।
 अ) धन की कमी   ब) प्रतिनिधित्व की कमी
 क) प्रतिबिंब की कमी   ड) लोकतंत्र की कमी
- 15) प्रतिदर्श (नमूना) चयन विधि का लाभ है।
 अ) सुविधा, समय और धन की बचत
 ब) नेतृत्व का आसान चयन
 क) प्रतिनिधियों का वर्णन
 ड) परेशानी कम करना
- 16) वैज्ञानिक अनुसंधान विभिन्न परिघटनाओं के बीच परिकल्पित संबंध की एक व्यवस्थित, नियंत्रित, अनुभवजन्य और —— जांच है।
 अ) प्रकल्पित   ब) चिकित्सक
 क) भविष्यवाणी   ड) संदिग्ध

- प्र.2 टिप्पणियाँ लिखिए। (कोई भी 4) 16**
- अ) दुर्घटना प्रदत्त
ब) अनुसंधान में नैतिकता
क) परिकल्पना का उद्दम
ड) साहित्य सर्वेक्षण
इ) नमुना
ई) अवलोकन पद्धति के गुण दोष
- प्र.3 संक्षेप में उत्तर लिखें। (कोई 2) 16**
- अ) अनुसंधान की व्यावहारिक उपयोगिता स्पष्ट करे.
ब) अनुसंधान प्रक्रिया का स्वरूप स्पष्ट करे।
क) अनुसंधान समस्या एवं समस्या चयन स्पष्ट करे।
ड) अच्छे अनुसंधान रूपरेखा की विशेषताये स्पष्ट करे.
- प्र.4 अ) प्रतिदर्श चयन के प्रकार एवं इसकी विधियों का वर्णन कीजिए। 16
किंवा**
ब) आदर्श परिकल्पना के गुणों और उसके परीक्षण चरणों को रेखाचित्र के रूप में समझाइए।
- प्र.5 डेटा संग्रह और उसके प्रकारों को समझाइए। 16**

Seat No.	
---------------------	--

Set	P
------------	----------

**M.A. (Prakrit) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
Prakrit Language & Literature: Research Methodology (MA16303)**Day & Date: Wednesday, 15-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Q.2 Write short Notes (Any Four) 16

- a) Secondary Data
- b) Research Ethics
- c) Development of Hypothesis
- d) Literature Review
- e) Sample
- f) Pros and Cons of observation Method

Q.3 Answer the following Question (Any Two) 16

- a) Explain the practical utility of the Research.
- b) Define Nature of Research process.
- c) What is Research problem and problem Selection.
- d) Define features of Research design.

Q.4 Answer the following questions (Any One). 16

A description of the type of sample selection and its method

OR

Explain in diagrammatic form the properties of ideal hypothesis and its testing steps.

Q.5 Explain data collection and its types. 16

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

M.A. (Prakrit) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
Prakrit 'Sattaka' & Karpoormanjiri (MA16304)

Day & Date: Friday, 17-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) सट्टकामध्ये अंकास —— म्हणतात.

अ) सर्ग	ब) परिच्छेद
क) जवनिका	ड) अंक
- 2) राजा चण्डसेन हा —— देशाचा आहे.

अ) कुंतल	ब) लाट
क) महाराष्ट्र	ड) चोल
- 3) चण्डसेन राजाची पुत्री —— आहे.

अ) घनसारमंजरी	ब) रम्भामंजरी
क) विचक्षणा	ड) कुरंगिका
- 4) भैरवानंद योगशक्ति ने —— ला उपस्थित करतो.

अ) रम्भामंजरी	ब) कर्पूरमंजरी
क) कुरंगिका	ड) विचक्षणा
- 5) सट्टकाची कथावस्तु ही —— असते.

अ) काल्पनिक	ब) ऐतिहासिक
क) पौराणिक	ड) व्यंग्य
- 6) पाणिनीच्या मतानुसार नाटकाची उत्पत्ती —— धातुपासून मानली गेली आहे.

अ) नट	ब) नत्र
क) कृ	ड) दृश
- 7) यायावर वंशातील —— होते.

अ) चण्डसेन	ब) महेंद्रपाल
क) राजशेखर	ड) भैरवानंद
- 8) शंकरांनी पार्वतीचा क्रोध शांत करण्यासाठी —— हे केले.

अ) भेट वस्तू देतात	ब) चरणाशी नतमस्तक झाले
क) हसवितात	ड) यापैकी नाही
- 9) मनोरंजनासाठी —— चे प्रदर्शन केले जाते.

अ) सट्टक	ब) नाटक
क) लोभ	ड) खेळ

- 10) चौहान कुळात —— जन्म झाला.
 अ) राजशेखराची पत्नी   ब) भैरवानंदाची पत्नी
 क) विदुषकाची पत्नी   ड) बैरवानंदानी पत्नी
- 11) कर्पूरमंजरीतील —— हे विदुषकाचे नाव आहे.
 अ) सर्मिलक   ब) बसन्तक
 क) महेंद्रपाल   ड) कपिंजल
- 12) परुसा सकीअबंधा पाऊदबंधो वि होदि सुउमारो या गाथेमध्ये 'परुसा' चा अर्थ आहे.
 अ) मधूर   ब) सरस
 क) कठोर   ड) सरल
- 13) —— यांना कविराज या नावाने ओळखले जाते.
 अ) सोमशेखर   ब) रामशेखर
 क) चंद्रशेखर   ड) राजशेखर
- 14) माधुर्य गुण—व्यंजक शब्दावली —— रीतित असते.
 अ) पांचाली   ब) मागधी
 क) वैदर्भी   ड) गोडी
- 15) अगंधं चा —— अर्थ आहे.
 अ) अर्ध्य   ब) अश्रू
 क) अधर   ड) अगह
- 16) प्रवेषक व विष्कम्भक याचा —— मध्ये अभाव असतो.
 अ) कथा   ब) सट्टक
 क) खंडकाव्य   ड) मुक्तककाव्य

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- अ) भैरवानंद
- ब) विदुषक
- क) राजा चंडवाल
- ड) आवंतिसुंदरी
- इ) विभ्रमलेखा
- ई) कर्पूरमंजरी

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) महाकवि राजशेखर यांचा जीवनपरिचय देऊन कुलवृतांतासंबंधी विस्तृत माहिती द्या.
- ब) कर्पूर मंजरी मधील 'प्रथम' जवनीकेचा सार लिहा.
- क) सट्टकाचे ऐतिहासिक महत्व विशद करा.
- ड) सट्टकाची विशेषता थोडक्यात सांगा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

16

- अ) राजशेखर यांच्या ग्रंथरचनेसंबंधी माहिती द्या.
- ब) सट्टक म्हणजे काय? व सट्टकाची उत्पत्ती विकासासंबंधी आढावा घ्या.

प्र.5 'कर्पूरमंजरी' सट्टकामधील तृतीय व चतुर्थ जवनीकेचा सारवृत्तांत लिहा.

16

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

M.A. (Prakrit) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024

'Apabhransh Prakrit' & Jambusamichariu (MA16401)

Day & Date: Thursday, 09-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) जम्बूस्वामी चरित्रात —— या ऐतिहासिक महत्त्वपूर्ण मगध सम्राटाचा उल्लेख मिळतो.

अ) शिशुवंशी श्रेणिक	ब) शिशुनागवंशी श्रेणिक
क) सम्राट खाखेल	ड) सम्राट अशोक
- 2) ब्रज भाषा आणि खडी बोली यांचा विकास —— भाषेतून झाल्याचे मानले जाते.

अ) मागधी अपभ्रंश	ब) शौरसेनी अपभ्रंश
क) टकसाली अपभ्रंश	ड) नागरी अपभ्रंश
- 3) परवर्ती अपभ्रंश भाषेचा काळ वैज्ञानिकांच्या दृष्टिकोनातुन —— मानला जातो.

अ) इसवी सन 11 वे शतक ते 14 वे शतक	ब) इसवी सन 6 वे शतक ते 12 वे शतक
क) इसवी सन 12 वे शतक ते 19 वे शतक	ड) इसवी सन 2 रे शतक ते 6 वे शतक
- 4) दक्षिण भारतातील —— हा मलयगिरीच्या जवळचा देश केरळपूर राज्याचा विद्याधर राजा होता.

अ) गगनगति	ब) मृगांक
क) श्रेणिक	ड) विद्याचर
- 5) श्रेणिकाच्या काळात मगध देशाची राजधानी —— होती.

अ) केरळपूर	ब) वैशाली
क) राजगृही	ड) हंसद्वीप
- 6) पासणाहचरित हे खण्डकाव्य —— छन्दात लिहीलेले आहे.

अ) मात्रिक	ब) वर्णिक
क) पद्दडिया	ड) वस्तु (रड्डा)
- 7) कवि रङ्घू यांच्या मातेचे नांव —— व पित्याचे नांव —— होते.

अ) गंगा— शंकरभट्ट	ब) जिनमति—अर्हददास
क) श्रेणिक—चेलना	ड) विजयश्री—हरिसिंह

- 8) आचार्य हेमचंद्र यांनी व्याकरणात्मक ग्रंथ —— रचला कि ज्यात नियम (व्याकरणाचे) उद्धृत केले होते.
- अ) सिद्धहेमशब्दानुशासन   ब) प्राकृत लक्षण
क) प्राकृत प्रकाश   ड) स्वयंभूचंद
- 9) अपभ्रंश भाषेच्या —— छंदामध्ये परवर्ती हिंदी साहित्यकाराद्वारे विपुल मात्रेत मुक्तक रचना आहेत.
- अ) दोहा   ब) धत्ता
क) वसंततिलका   ड) शार्दूलविक्रिडित
- 10) 'परमप्यासु' याची रचना —— यांनी केली.
- अ) पुष्पदंत   ब) हेमचन्द्र
क) योगिंदु   ड) स्वयंभू
- 11) पतंजली आदि पूर्वाचार्य —— शब्दास अपभ्रंश मानत असत.
- अ) संस्कृत भाषेपासून अपभ्रष्ट   ब) प्राकृत भाषेपासून विकृत
क) अवहट्ट भाषेपासून विकृत   ड) देशी शब्दांनी सहित बोलीस
- 12) चन्दबरदाई यांनी रचलेले राजस्थानचे महत्त्वपूर्ण काव्य —— परवर्ती अपभ्रंशचे उत्कृष्ट काव्य आहे.
- अ) बाहुबलीरास   ब) बीसलदेवरास
क) पृथ्वीराज रासो   ड) चन्दनबाला रास
- 13) सावयधम्म दोहा हा ग्रंथ विद्वानांकडून आदिकालीन हिन्दीचा सर्वप्रथम ग्रंथ —— रचित आहे.
- अ) शालिभद्रसूरी   ब) देवसेन कृत
क) अब्दुल रहमान   ड) विद्यापति
- 14) भरतमुनिंनी अपभ्रंश भाषेला —— असे म्हटले आहे.
- अ) आभिरी   ब) मागधी
क) उकार बहुला   ड) शौरसेनी
- 15) अपभ्रंश मध्ये ' ' तसेच ' ' यांचा प्रयोग मुख्यतेने असतो.
- अ) ए, इ   ब) ऐ, औ
क) एण, एण   ड) स्स, म्मि
- 16) जम्बूस्वामी यांनी स्वतःचे जीवनचरित्र ऐकून वैराग्यपूरक होऊन —— कडून दीक्षा घेतली.
- अ) वर्धमान स्वामी   ब) सुधर्मा स्वामी
क) जिनभद्रसुरी   ड) कुंदकुंदस्वामी

प्र.2	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)	16
अ)	पउमचरित एक स्तुति काव्य	
ब)	जैनांच्या अपभ्रंश रचना	
क)	संदेशरासक	
ड)	जम्बूस्वामीचरित शौर्य वीर्य कथा	
इ)	लोकभाषा, जनबोली अपभ्रंश	
ई)	जसहरचरित	
प्र.3	टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)	16
अ)	अपभ्रंश काव्याच्या विशेषता	
ब)	चरित काव्याची परंपरा	
क)	कवि वीर	
ड)	रिटठत्तेमिचरित	
प्र.4	अ) कवि रङ्गधू यांचे साहित्य काव्य स्पष्ट करा. किंवा ब) पृथ्वीराज रासो विस्तारपूर्वक लिहा.	16
प्र.5	अपभ्रंश भाषेतील कविंचा परिचय द्या.	16

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

**M.A. (Prakrit) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Modern Prakrit Literature and Writters (MA16402)

Day & Date: Saturday, 11-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) सम्मती सदी ग्रंथ —— भाषेत आहे.
 अ) संस्कृत   ब) हिंदी
 क) प्राकृत   ड) कन्नड
- 2) आचार्य सुनिल सागर यांच्या दृष्टीत ज्यास दयाभाव नाही तो —— समान आहे.
 अ) पशू   ब) राक्षस
 क) देव   ड) मनुष्य
- 3) णीदी संगहो या ग्रंथामध्ये अहिंसा ही सर्व व्रतांची खालील गाथेमध्ये म्हटले आहे
सयलव्वद— मज्जाम्मि, अहिंसा..... मदा
 अ) णाणि   ब) गणणी
 क) जणणी   ड) जननी
- 4) रयणवाल कहा या ग्रंथाचे —— छंदात मंगलाचरण केले आहे.
 अ) रङ्ग   ब) आर्या (गाथा)
 क) अडील्ला   ड) दुवई
- 5) मुनी सुनीलसागर यांना आचार्य पद —— येथे दिले.
 अ) औरंगाबाद   ब) बरुवासागर
 क) अहमदनगर   ड) कुंजवन
- 6) रत्नपाल याचे नाव —— द्वारे ठेवले गेले.
 अ) माता   ब) काका
 क) पिता   ड) आत्या
- 7) णीदी संगहो या ग्रंथाची रचना —— भाषेत केली आहे.
 अ) शौरसेनी   ब) संस्कृत
 क) मागधी   ड) अर्धमागधी
- 8) जिनस्तुतीची महिमा सांगताना गाथेत
सब्बे रोगा भया सब्बे, सब्बे दुक्खा य दुग्गहा
जिसंस ओणिंदत्थुदिमत्तेण, णस्संति णत्तिय....
 अ) संसओ   ब) दुक्खओ
 क) रोगओ   ड) रागओ

- 9) भावालोयणा या ग्रंथामध्ये गाथा —— आहेत.
 अ) 72   ब) 60
 क) 25   ड) 161
- 10) आ. सुनील सागर गाथेंमध्ये —— व्रतांचे पालन करण्याने इंद्र वगैरे यांच्याकडून पुजले जाते असे म्हणतात.
 अ) सत्य   ब) क्षमा
 क) ब्रह्मचर्य   ड) अहिंसा
- 11) पाईस सुंदर सोइ बहु —— नाम
 अ) शिवरं   ब) डयरं
 क) नगरं   ड) नयरं
- 12) धर्माचा सार —— आहे असे णीदी संगहो या ग्रंथात सांगतात.
 अ) दया   ब) अहिंसा
 क) प्रेम   ड) हिंसा
- 13) एगो चेव वरं पुत्तो, जो संमग्गपरायणो विचार कुसलो धीरो, पियराणं सुहप्पदो या गाथेत एगो चा अर्थ —— आहे.
 अ) एक   ब) एकवीस
 क) अकरा   ड) एकतीस
- 14) सर्व रोग, भय दुःख आदीचा नाश —— होतो.
 अ) नवस केल्याने   ब)
 ब) तीर्थक्षेत्रावर गेल्याने   क)
 क) जिनेन्द्र भगवंताची स्तुती केल्याने   ड)
 ड) पुण्य केल्याने
- 15) 84 लाख योनीमध्ये —— सारभूत आहे.
 अ) नरक   ब) देव
 क) मनुष्य   ड) तिर्यांच
- 16) आचार्य सुनील सागर यांच्या मुनीसंघात —— महत्त्व आहे.
 अ) साहित्यास   ब) मुनीपदाला
 क) अनुशासनाला   ड) लेखास

- प्र.2 थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही चार)** 16
- अ) 'लोगणीदी' मधील मौनस्थाने यासंबंधी चर्चा करा.
 ब) 'भावालोयणा' या ग्रंथातील भाव स्पष्ट करा.
 क) 'णीदीसंगहो' मधील शीला ची परिभाषा सांगून त्याची महिमा व दुर्दशा संबंधी भाव सांगा.
 ड) आ. सुनीलसागर यांच्या णीदीसंगहो ग्रंथातील सात मकारां ची चर्चा करा.
 इ) 'अज्ञाप्सारो' एक अध्यात्मचिंतन विषयी माहिती लिहा.
 ई) लोगणीदी मधील सकार, दकार, याविषयी माहिती द्या.

- प्र.3 थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन)** 16
- अ) 'प्राकृत बोध' व्याकरणाविषयक ग्रंथाचा परिचय द्या.
 ब) 'वयणसारो' ग्रंथाचा परिचय द्या.
 क) आचार्य सुनीलसागर यांच्या स्तुति संग्रहासंबंधी माहिती सांगा.
 ड) आचार्य अंकलीकर यांच्या पट्टपरंपरेविषयी चर्चा करा.

- प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) 16**
आचार्य चंदनमुनी यांचा परिचय देऊन 'रयणवालकहा' या ग्रंथाचा सार वृत्तान्त लिहा.
किंवा
आचार्य सुनीलसागर यांचा जीवनपरिचय सांगा व त्यांच्या शौरसेनी प्राकृत साहित्यासंबंधी
चर्चा करा.
- प्र.5 आचार्य सुनीलसागर यांनी धर्मणीदी व लोगणीदी यामधील दिलेला उपदेश लिहा. 16**

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

**M.A. (Prakrit) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Literature of 'Thakkur Feru' & Vatthuvijja (MA16404)

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 6:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) शिल्प-स्थापत्यविषयक —— ही रचना ठक्कुर फेरु यांनी केली.
 अ) युगप्रधान चतुष्पदिका   ब) रयन परीक्खा
 क) सिरीवत्थुसार पयरण   ड) धातुत्पत्ति
- 2) 'ठक्कुर फेरु' यांनी वास्तुशास्त्र विषयक —— रचना केली.
 अ) वत्थुसार   ब) वत्थुविण्णाण
 क) णयविण्णाण   ड) धम्मविण्णाण
- 3) ठक्कुर फेरु यांनी 'वत्थुसार' रचनेत —— प्राकृत गाथांची रचना केली आहे.
 अ) 415   ब) 108
 क) 282   ड) 161
- 4) 'ठक्कर फेरु' यांनी ज्योतिषशास्त्र विषयक —— रचना केली.
 अ) ज्योतिस्सार   ब) ज्योतिषकरंडक
 क) ज्योतिषशास्त्र   ड) ज्योतिषविद्या
- 5) 'ठक्कुर फेरु' यांनी रत्नशास्त्र विषयक —— रचना केली.
 अ) रयणपरिक्खा   ब) रायपरिक्खा
 क) मयणपरिक्खा   ड) सुवणपरिक्खा
- 6) 'ठक्कुर फेरु' यांनी 'रत्नपरीक्षा' रचना —— याच्यासाठी केली.
 अ) राजा कुमारपाल   ब) आ. हेमचन्द्र
 क) पुत्र हेमपाल   ड) पुतण्या धर्मपाल
- 7) 'रत्नपरीक्षा' रचनेत दिल्ली शहराचा उल्लेख —— असा आला आहे.
 अ) इन्द्रप्रस्थ   ब) दिल्ली
 क) कन्नानपुर   ड) वैशाली
- 8) 'ठक्कुर फेरु' यांच्या द्रव्यपरीक्षा या रचनेत —— या विदेशी मुद्रेचा उल्लेख आहे.
 अ) रूपये—पैसे   ब) येन—केन
 क) युआन—येन   ड) दिरहम—द्रम्म—खुरासानी
- 9) 'ठक्कुर फेरु' यांचा जन्म —— या वंशात झाला.
 अ) श्रीमाल   ब) राजपूत
 क) सिसोदिया   ड) रानावत

- 10) 'वत्थुसार' या रचनेत प्रथम प्रकरण —— आहे.
 अ) मंदिर   ब) गृह
 क) रत्न   ड) बिम्ब
- 11) "सयलसुरासुरविंदं दंसणव णाणुगं पणमित्तणं।
 गेहाई —— संखेवणं भणिस्सामी" ॥ योग्य पर्याय निवडून गाथा पूर्ण करा.
 अ) वत्थुसारं   ब) रयणपरिक्खा
 क) समयसार   ड) लोगसार
- 12) 'वत्थुसार' अनुसार वास्तु पायाभरणी मुहूर्त —— मुखी नक्षत्र यावर करावे.
 अ) उर्ध्व   ब) तिर्यक
 क) अधो   ड) सरल
- 13) 'शल्य' सहित भूमि म्हणजे —— होय.
 अ) अस्थि, अतिक्षार आदि सहित
 ब) मनातील शंका म्हणजे शल्य
 क) चिंता, विचार आदि म्हणजे शल्य
 ड) उद्देशरहित अवस्था म्हणजे शल्य
- 14) "सपमेव जे किवाडा विहीयन्ति य उगघडति ते असुहा।
 चित्त कलस सोहा सविसेसा मूल दारी ——" ॥ योग्य पर्याय निवडून गाथा पूर्ण करा.
 अ) असुहा   ब) सुहा
 क) अमंगला   ड) विसेसा
- 15) "धय—धूम—सिह—साणा—विस—खर—गय—धंख— —— —इमे।
 पुव्वाइ—धयाइ—ठीई—फलं—च—नामानुसारण" ॥ योग्य पर्याय निवडून गाथा पूर्ण करा.
 अ) सत्त   ब) अट्ट
 क) पंच   ड) नव
- 16) "—— आरम्भो कीरइ पच्छा कमे कमे कुज्जा।
 सबं गणय विसुद्ध वेहो सबव्वथ वज्जिज्जा" ॥ योग्य पर्याय निवडून गाथा पूर्ण करा.
 अ) वेराओ   ब) मूलाओ
 क) नानाओ   ड) धनाओ

प्र.2 टीपा लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) 'वत्थुसार' रचनेतील शल्यशोधन
 ब) रयनपरिक्खा
 क) धातुत्पत्ति
 ड) 'वत्थुसार' रचनेचा परिचय
 इ) 'वत्थुसार' प्रथम अध्याय परिचय
 ई) ठक्कुर फेरु यांच्या साहित्य रचनांचे ऐतिहासिक महत्व

प्र.3	थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)	16
अ)	'ठक्कुर फेरु' यांचे जीवन परिचय आणि अपम्रंश साहित्य	
ब)	'वत्थुसार' रचनेतील भूमि परीक्षे विषयी माहिती दया.	
क)	वत्थुसार—रचनेतील विभिन्न वास्तु रचना	
ड)	'वत्थुसार' रचनेचा परिचय	
प्र.4	खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.	16
	'वत्थुसार' रचनेतील प्राचीन वास्तुशास्त्र विषयक गुण—दोष आणि प्राचीन रुढी यांचे वर्णन करा.	
	किंवा	
	वास्तुनिर्मितीवेळी त्याज्य विषयाविषयी ठक्कुर फेरु आणि प्राचीन भारतीय संकल्पना यांची माहिती दया.	
प्र.5	'ठक्कुर फेरु' यांचे जीवन आणि साहित्य.	16

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

M.A. (Prakrit) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Prakrit Neeti aani Stotra Kavya (MA16408)

Day & Date: Thursday, 16-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) योगेंद्र देव यांचा कालखंड —— वे शतक आहे.
अ) 6   ब) 9
क) 10   ड) 11
- 2) दिवामैथुनत्याग प्रतिमा याला दुसरे नाव —— आहे.
अ) प्रोष्ठ प्रतिमा   ब) दर्शन प्रतिमा
क) रात्रिभोजनत्याग प्रतिमा   ड) परिग्रहत्याग प्रतिमा
- 3) आ. भद्रबाहु यांनी —— स्त्रोताची रचना केली.
अ) भक्तामर   ब) उवसग्गहर
क) ऋषभपंचसिका   ड) शाश्वतचैत्यास्तव
- 4) —— स्त्रोत हे दिगंबर जैन तीर्थस्थानाचा इतिहास संबंधित प्राचीन आहे.
अ) निर्वाणकांड   ब) महावीर
क) उवसग्गहर   ड) नमीउण
- 5) धम्मरसायन या मुक्तकाची रचना —— यांनी केली.
अ) पञ्चनंदी   ब) धनपाल
क) गुणपाल   ड) लक्ष्मीलाभगणि
- 6) खम्मामि सव्यजीवाण सव्ये जीवा खमंतु मे
मेत्ती मे सव्यभूदेसु —— मज्जं ण केणवि
अ) वेर   ब) वेरं
क) बेर   ड) वैर
- 7) चउवीसं तित्थयरे उसहाइ —— वंदे या गाथेत वृषभ याच्या करिता खालीलपैकी
कोणता आला आहे.
अ) तित्थ   ब) उसह
क) चउविसं   ड) सीयल
- 8) लक्ष्मीलाभगणी यांच्या वैराग्य रसायणमध्ये —— गाथा आहेत.
अ) 102   ब) 415
क) 218   ड) 201
- 9) प्राकृत सूक्त कोश याची रचना —— केली.
अ) विद्यासागर   ब) चंद्रप्रभसागर
क) महानसागर   ड) सुनील सागर

- 10) निजात्मआष्टक या मध्ये —— स्वरूप सांगितले आहे.
अ) आचार्य परमेष्ठी   ब) सिध्द परमेष्ठी
क) अरिहंत परमेष्ठी   ड) साधू परमेष्ठी
- 11) उत्तम्म मज्जा जहण्ण, तिविहं पोसहविहाण
मुद्दिष्ट सगसत्तीएगासंमि —— पवेसु कायबं
अ) चउसु   ब) ति
क) दुवे   ड) सत्त
- 12) णवकोडीसु विशुद्धं, भिक्खायरणेण भुंज जायणरहियं जोगं एयारस सावओ सो दु
—— ही प्रतिमा कोणत्या नंबर ची आहे.
अ) 7   ब) 9
क) 10   ड) 11
- 13) प्राकृतमध्ये स्त्रोत वांडःमयात धर्मघोषसूरि यांचे —— आहे.
अ) इसिमंडल थोत्त   ब) संति—नाह—थव
क) पास—जिन—थव   ड) थुदी संगहो
- 14) वैराग्य रसायन प्रकरण याचे रचिता —— आहेत.
अ) भद्रबाहु   ब) लक्ष्मीलाभगणी
क) समंतभद्र   ड) पञ्चनंदी
- 15) निदिसंगहो या काव्याची रचना —— साली झाली.
अ) 1995   ब) 1997
क) 2005   ड) 2016
- 16) ऋषभपंचसिका ही रचना —— यांनी केली.
अ) गुणपाल   ब) धनपाल
क) समंतभद्र   ड) कुंदकुंद

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) थोस्सामी दंडकामध्ये वर्णित तीर्थकरांविषयी वर्णन करा.
ब) गोमटेस थुदी विषयी माहिती लिहा.
क) 'धम्मरसायण' या रचनेविषयी माहिती द्या.
ड) शौरसेनी भवित रचना यांचा परिचय व वैशिष्टे सांगा.
इ) उवसग्गहरं स्त्रोताची महिमा सांगून माहिती द्या.
ई) कुंदकुंद विरचित सिध्दभक्ती विषयी माहिती द्या.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) विभिन्न वैराग्य विषयक मुक्तक काव्याचा परिचय द्या.
ब) रसेतर मुक्तक काव्याचा परिचय थोडक्यात लिहा.
क) निर्वाणकांड स्त्रोत्रात वर्णित प्राचीन तीर्थक्षेत्राचा परिचय द्या.
ड) आचार्य कुंदकुंदाचा जीवन परिचय देऊन देशभक्ती विषयी माहिती सांगा.

प्र.4 अ) श्रावक म्हणजे काय ते सांगून श्रावक प्रतिक्रमण या मध्ये वर्णित प्रतिमा संबंधी 16
सविस्तर लिहा.

किंवा

ब) प्राकृत सूक्त कोश या रचनेची माहिती देऊन त्यामध्ये वर्णित विषयाच्या गाथांचा
आशय लिहा.

प्र.5 प्राकृत निती काव्याचा परिचय आणि वैशिष्ट्ये लिहा. 16